

Budaörs Város Önkormányzata

**BUDAÖRS VÁROS
IFJÚSÁGPOLITIKAI KONCEPCIÓJA
2011-2021**

1.	BEVEZETÉS.....	4
1.1.	<i>AZ ÖNKORMÁNYZATOK IFJÚSÁGPOLITIKAI FELADATAI.....</i>	4
1.1.1.	Európai Ifjúságpolitika.....	4
1.1.2.	Nemzeti Ifjúsági Stratégia.....	6
1.1.3.	Önkormányzati feladatok.....	6
1.2.	<i>AZ IFJÚSÁGPOLITIKAI KONCEPCIÓ CÉLCSOPORTJA .....</i>	7
1.3.	<i>AZ IFJÚSÁGPOLITIKAI KONCEPCIÓ TARTALMA .....</i>	8
2.	HELYZETKÉP	10
2.1.	<i>KOORDINÁCIÓ, TÁRSADALMI EGYEZTETÉS.....</i>	10
2.1.1.	Önkormányzati politikák, döntések	11
2.2.	<i>DEMOGRÁFIA .....</i>	12
2.3.	<i>EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS, MENTÁLHIGIÉNÉ.....</i>	13
2.3.1.	Az ifjúságot érintő intézkedések az egészségügy és a mentálhigiéné területén.....	15
2.4.	<i>SZOCIÁLPOLITIKA, ESÉLYEGYENLŐSÉG .....</i>	16
2.4.1.	Az ifjúságot érintő intézkedések a szociálpolitika, esélyegyenlőség területén.....	17
2.5.	<i>OKTATÁS-NEVELÉS.....</i>	18
2.5.1.	Önkormányzati intézkedések az oktatás-nevelés területén	20
2.6.	<i>ÉLETMINŐSÉG, SZABADIDŐ .....</i>	21
2.6.1.	Közművelődési intézmények	22
2.6.2.	Események, rendezvények, helyszínek.....	24
2.6.3.	Sportolási lehetőségek, kerékpáros közlekedés.....	26
2.6.4.	Budapest vonzáskörzetében	29
2.6.5.	A hipermarketek szerepe a fiatalok életében.....	30
2.6.6.	Vállalkozásfejlesztés a szabadidő-eltöltés területén	30
2.7.	<i>ÖNSZERVEZŐDÉS, ÁLLAMPOLGÁRI ÖNTUDAT, KÖZÉLET, RÉSZVÉTEL A DÖNTÉSHOZATALBAN, IDENTITÁS.....</i>	31
2.7.1.	Tájékoztatottság, részvétel	31
2.7.2.	Önkéntesség, karitatív munka	31
2.7.3.	Önszerveződés, érdekérvényesítés	32
2.8.	<i>ÖSSZEFOGLALÓ HELYZETÉRTÉKELÉS.....</i>	33
3.	STRATÉGIAI CÉLOK.....	37
3.1.	<i>AZ IFJÚSÁGPOLITIKAI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE .....</i>	37
3.1.1.	Jövőkép és átfogó cél	37
3.2.	<i>KÖZÉPTÁVÚ ÁGAZATI CÉLOK .....</i>	38
3.2.1.	Települési identitás erősítése	38
3.2.2.	Kulturált és inspiráló rekreációs környezet kialakítása	39
3.2.3.	Igényekre válaszoló intézmény- és infrastruktúra-rendszer fejlesztése.....	40
4.	CSELEKVÉSI PROGRAM.....	42
4.1.	<i>TELEPÜLÉSI IDENTITÁS ERŐSÍTÉSE.....</i>	42
4.1.1.	Aktív állampolgárrá válás segítése	42
4.1.2.	Szolidaritás erősítése.....	43

4.2.	<i>KULTURÁLT ÉS INSPIRÁLÓ REKREÁCIÓS KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA</i>	44
4.2.1.	Városi környezet.....	44
4.2.2.	Sport-rekreációs és szórakozási szolgáltatások.....	44
4.2.3.	Sport-rekreációs és szórakozási programok, események.....	45
4.3.	<i>IGÉNYEKRE VÁLASZOLÓ INTÉZMÉNY- ÉS INFRASTRUKTÚRARENDSZER FEJLESZTÉSE</i>	46
4.3.1.	Intézményi hatékonyság növelése	46
4.3.2.	Közbiztonság-közlekedés javítása	47
4.3.3.	Otthonteremtés.....	47
5.	MELLÉKLET: A CIVIL FÓRUMOK TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓJA	48
5.1.	<i>FÓKUSZCSOPORT ÜLÉS A TÖRTÉNELMI EGYHÁZAK ÉS SPORT-SZABADIDŐS CIVIL SZERVEZETEK ÉS RÉSZVÉTELEVEL</i>	48
5.2.	<i>FÓKUSZCSOPORT ÜLÉS A CIVIL SZERVEZETEK RÉSZVÉTELEVEL 2.</i>	50
5.3.	<i>FÓKUSZCSOPORT ÜLÉS A KÖZMŰVELŐDÉS-KULTÚRA KULCSSZEREPLŐINEK RÉSZVÉTELEVEL</i>	52
5.4.	<i>FÓKUSZCSOPORT ÜLÉS AZ OKTATÁSI ÉS GYERMEK-EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK RÉSZVÉTELEVEL</i>	54
5.5.	<i>FÓKUSZCSOPORT ÜLÉS A DIÁKOK KÉPVISELŐIVEL</i>	56
6.	MELLÉKLET: FECSKEHÁZ PROGRAM LEHETŐSÉGEI BUDAÖRSÖN	58
6.1.	<i>INGATLANPIACI HELYZET BUDAÖRSÖN</i>	58
6.2.	<i>ÉLETKEZDÉSI TÁMOGATÁS</i>	58
6.3.	<i>FECSKEHÁZ PROGRAMOK CÉLCSOPORTJAI, FELTÉTELRENDSZERE</i>	60
6.4.	<i>FECSKEHÁZ PROGRAM GAZDASÁGI MEGFONTOLÁSAI</i>	61
6.5.	<i>JAVASLAT A FECSKEHÁZ PROGRAM/ÉLETKEZDÉSI TÁMOGATÁS FELHASZNÁLÁSI FELTÉTELRENDSZERÉRE</i>	64
7.	MELLÉKLET: DIÁKKÉRDŐÍV	65
8.	MELLÉKLET - JÓ PÉLDÁK, ÖTLETEK TÁRHÁZA	66
8.1.	<i>TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK IFJÚSÁGI KONCEPCIÓI MAGYARORSZÁGON</i>	66
8.1.1.	Ifjúsági koordinátor/referens alkalmazása	67
8.1.2.	Városi szintű diákönkormányzat létrehozása	67
8.1.3.	Egészségügy előtérbe helyezése.....	68
8.1.4.	Együttműködés a végrehajtásban	69
8.1.5.	Alacsonyküszöbű ifjúsági színtér működtetése.....	69
8.1.6.	Ifjúsági iroda a Pécs Plázában	70
8.1.7.	Ifjúsági rendezvények szervezése.....	71
8.1.8.	Ifjúsági önkéntes munka erősítése	71
8.2.	<i>KÜLFÖLDI JÓ PÉLDÁK, IFJÚSÁGPOLITIKAI INTÉZKEDÉSEK</i>	72
8.2.1.	Párizs önkormányzatának ifjúságpolitikája.....	72
8.2.2.	Más önkormányzatok gyakorlatai.....	77

1. Bevezetés

1.1. Az önkormányzatok ifjúságpolitikai feladatai

Az önkormányzati ifjúságpolitika legmagasabb szintű jogforrása **Magyarország Alaptörvénye**, amely kimondja, hogy Magyarország különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, továbbá védelmezi az ifjúság érdekeit.

Nemzetközi szinten a **Gyermekek Jogairól Szóló ENSZ Egyezmény** határoz meg olyan elveket és jogokat, amelyek érvényesüléséhez szükséges az önkormányzat támogató közege is. Illetve az Európa Tanács fogalmazott meg ajánlást (12/2003) a fiatalok helyi és regionális közéletben való részvételéről.

A hazai jogszabályi környezetben egyelőre nincs olyan jogforrás, amely konkrétan meghatározná az ifjúságpolitika tartalmát, hatáskörét, az ezzel kapcsolatos kötelező, illetve szabadon felvállalható feladatokat. Az önkormányzatok saját jövőjükre tekintettel, belátásuk alapján fordítanak forrásokat a fiatalabb nemzedékek testileg és lelkileg egészséges fejlődésének elősegítésére.

1.1.1. Európai Ifjúságpolitika

Hazánk 2004-es csatlakozása az Európai Unióhoz új szempontokat hozott a települések ifjúságpolitikájában. Az ifjúságpolitikai területen az egyes tagállamok rendelkeznek fő felelősséggel, ám az EU már megalakulása óta figyelemmel kíséri, támogatja a nemzeti kezdeményezéseket, a legfrissebb politikák alapján az ifjúságpolitika tekintetében is a Nyílt Koordinációs Módszert (OMC) kívánja bevezetni.

A tagállamok közötti együttműködés és koordináció kereteit az Európai Bizottság által 2001-ben kiadott **Fehér Könyv ("Új lendület Európa fiataljai számára")** jelölte ki, amely négy terület fejlesztésével javasolta az ifjúságpolitikák és végső soron az ifjúság helyzetének javítását. Ez a négy terület az ifjúsági részvétel, információ, önkéntes tevékenység és a fiatalok jobb megértése (ifjúságkutatás).

A Lisszaboni Folyamat végrehajtásával összefüggésben kiemelt jelentősége van az **Európai Ifjúsági Paktumnak**, amely a fiatalokkal kapcsolatosan a foglalkoztatás, az integráció és a társadalmi felemelkedés, az oktatás, a képzés és a mobilitás, valamint a munka és a magán-, családi élet összeegyeztetésének elősegítése érdekében kitűzött célokat tartalmazza.

Az Európai Ifjúsági Paktum megvalósításáról szóló tanácsi és tagállami következtetéseket (2006/C 70/01) 2006 februárjában az Ifjúsági Tanács ülésén fogadták el. Az Európai Ifjúsági Paktum legfontosabb feladatai:

- hozzájáruljon a fiatalok kreativitásának, innovációs és vállalkozó készségének fejlesztéséhez
- elősegítse a Lisszaboni Stratégia ifjúsági dimenziójának megvalósulását
- elősegítse a hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi befogadását
- elősegítse a hivatás és a családi/magánélet összeegyeztethetőségét elősegítő politikákat
- megerősítette a formális és informális tanulás fontosságát, amelynek egyik eszköze a Fiatalok lendületben – Youth in Action (2007-2013) közösségi akcióprogram

Az ifjúsági szervezetek közötti együttműködést, az ifjúsági cserét, valamint az ifjúságsegítők képzését támogató közösségi akcióprogram-sorozat már több, mint tíz éves múltra tekint vissza és folytatódik a 2007–2013 közötti költségvetési ciklusban is a **Fiatalok Lendületben Program** (2007-2013) keretében.

2009 novemberében az Európai Tanács elfogadta az Európai Unió új ifjúsági Stratégiáját a 2010–2018 időszakra. Az EU Ifjúsági Stratégiájának két átfogó célja van: (1) több és egyenlőbb esélyt adni a fiataloknak az oktatásban és a munkaerőpiacon, illetve (2) aktív állampolgárság elősegítése, társadalmi befogadás és a szolidaritás elősegítése a fiatalok körében. A stratégia felhívja a nemzeti kormányokat, hogy hozzanak létre állandó és folyamatos fórumokat (Strukturált Párbeszéd), ahol folytassanak párbeszédet a fiatalokkal.

Az Ifjúsági Stratégia az Európai Bizottságnak az „Ifjúság – Befektetés és az érvényesülés elősegítése” című közleményére épül. A közlemény tényként állapítja meg, hogy (1) a fiatalok képezik a társadalom egyik legkiszolgáltatottabb csoportját, különösen a mostani gazdasági és pénzügyi válság idején, másrészt rávilágít arra, hogy (2) a fiatalok öregedő társadalmunk értékes erőforrásai. Az új átfogó stratégia rövid és hosszú távra szóló intézkedései az európai fiatalokat érintő szakpolitikai területeket ölelik fel, különös tekintettel a fiatalok oktatására, a foglalkoztatásra, a kreativitásra és a vállalkozói készségre, a társadalmi befogadásra, az egészségre és a sportra, a civil részvételre és az önkéntes munkára.

Az „Ifjúság – Befektetés és az érvényesülés elősegítése” elnevezésű stratégia az alábbi célokat tűzi ki: (1) több lehetőséget kell teremteni az ifjúság számára az oktatásban és a munkahelyeken; (2) jobb hozzáférést kell biztosítani valamennyi fiatal számára, és ösztönözni kell társadalmi szerepvállalásukat; valamint (3) erősíteni kell az ifjúság és a társadalom közötti szolidaritást. A stratégia kiemelt helyen kezeli az ifjúsági munka

fontos szerepét a munkanélküliséggel, az iskolaelhagyással és a társadalmi kirekesztéssel szembeni küzdelemben, illetve a készségfejlesztésben és szabadidős tevékenységként.

Az új ifjúságstratégia elfogadását megelőzően a Bizottság 2008-ban széleskörű konzultációt folytatott, amelyben a nemzeti hatóságok, az Európai Ifjúsági Fórum, az ifjúsági szervezetek és további érintett felek vettek részt. Maguk a fiatalok az interneten keresztül fejthették ki álláspontjukat, és most felkérést kapnak arra, hogy az EU és fiataljai közötti állandó párbeszéd új szakaszában reagáljanak a Bizottság javaslataira.

1.1.2. Nemzeti Ifjúsági Stratégia

Általános célkitűzéseket és nemzeti irányvonalakat fogalmaz meg országos szinten 2009 októberében elfogadott **„...Hogy általuk jobb legyen!” Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)**. A Nemzeti Ifjúsági Stratégia tizenöt éves időtávban fogalmazza meg az ifjúsági korosztályokkal kapcsolatos társadalmi célokat és az ezekhez kapcsolódó állami feladatokat. A stratégia általános célja: az ifjúságban rejlő erőforrások kibontása, e korosztály társadalmi integrációjának elősegítése. A dokumentum kiemelt célként rögzíti egyebek mellett a kirekesztettség, kisodródás megakadályozását, az unió által deklarált célok átvételét, a magyarországi és a határon túli magyar fiatalok közötti kapcsolatok fejlesztését.

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia helyzetelemzése az alábbi témaköröket öleli fel: (1) család, demográfia (2) oktatás-képzés (3) foglalkoztatottság, munkaerőpiac, önálló egzisztencia megteremtése (4) marginalizálódás, esélyegyenlőség, szolidaritás (5) fogyasztás, gazdasági helyzet, kultúra (6) egészség (7) bűnözés, deviancia (8) közösségi részvétel, közélet.

A Stratégia három specifikus cél köré csoportosítja a nemzeti szintű ifjúságpolitikai cselekvési irányokat: (1) Az ifjúsági korosztályok sikeres társadalmi integrációjához szükséges környezet fejlesztése (2) Az ifjúsági korosztályok és közösségeik érvényesülésének elősegítése és (3) közvetett célcsoportként az ifjúsági szakma és az ifjúsági civil szervezetek munkájának elősegítése.

1.1.3. Önkormányzati feladatok

Az önkormányzat ifjúságpolitikai tevékenységének közvetlen jogforrása az **1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról**, melynek 8.§-ában a települési önkormányzat feladatai között a törvény – 1994 óta¹ – felsorolja a „gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodást”. Ezen

---

¹ 1994. évi LXIII. törvény 3.§ (1) bekezdése

belül a törvény értelmében a települési önkormányzat maga határozza meg – a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően –, mely feladatokat, milyen mértékben és módon lát el. Ezeken kívül az adott önkormányzat ifjúságpolitikájának kialakításakor **a gyermekvédelmi törvény², és a közoktatási törvény** a két legfőbb vezérlő jogszabály.

Több önkormányzat is kialakított önként vállalt gyermek- és ifjúsági korosztályok számára hozzáférhető tanácsadást, elsősorban életviteli, érdek- és jogérvényesítési, pályaorientációs témakörökben, illetve tart fenn vagy támogat kulturális, szabadidős, mentálhigiénés, szabadidő-eltöltési programokat, civil és egyházi szervezeteket. E mellett a városfejlesztési munkában is előkelő helyen szerepel az ifjúság szabadidő eltöltéséhez helyszínek biztosítása, sokszor a különböző korosztályok egymás mellett élésének segítése érdekében is. Ezen feladatok összehangolása érdekében egy egységes ifjúsági koncepcióban érdemes összegezni az eddig elért eredményeket és az érdekelt felekkel közösen meghatározni a jövő feladatait. Ezt a szerepet látja el az ifjúságpolitikai koncepció.

A helyi ifjúságpolitikai koncepció és cselekvési terv meghatározza az ifjúság számára nyújtott szolgáltatások kereteit, elősegíti, hogy az előre meghatározott feladatok összehangoltan kerüljenek megvalósításra és a rendelkezésre álló erőforrásokat hatékonyan használja fel az önkormányzat. **Az ifjúságpolitikai koncepció tehát nem más, mint az ifjúságpolitika kérdéseivel foglalkozó, a jelen helyzetet és időszakot felmérő és az alapján célokat, illetve azok eléréséhez szükséges feladatokat megjelölő program.** Az önkormányzati ifjúságpolitika pedig egyfajta gondolkodásmód, amely a döntéshozók munkájában az ifjúság érdekeit szem előtt tartó horizontális elvrendszert képez.

1.2. Az ifjúságpolitikai koncepció célcsoportja

Budaörs Város Középtávú Ifjúságpolitikai Koncepciójának elkészítésekor az első lépésként meg kell határozni, hogy mely korosztályt tekintjük „ifjúságnak”. Ennek meghatározásakor azokat a szempontokat kell figyelembe venni, amelyek az egyes egyének életkörülményeit, társadalmi státuszát befolyásolják. Ilyen körülmények, pl.: jogi státusz, gazdasági helyzet, munkaerő-piaci helyzet, lakhatás, kultúrafogyasztás, szabadidős tevékenységek stb. Ezek alapján az ifjúsági korosztályt hagyományosan megkülönböztetjük a gyermek és a felnőtt korosztálytól is. A fent leírtakból kiindulva a 14-20 éves korosztály alkotja az ifjúságpolitika legfontosabb célcsoportját.

---

² 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról; 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

E mellett azonban megfigyelhető az a tendencia, hogy míg a fiatalok egyre hamarabb válnak önállóvá a szabadidős tevékenységeiket tekintve, eközben mind a családalapítás, mind a munkaerő-piaci integrációjuk időben kitolódik.

Az önkormányzati választott képviselőkkel, civil szervezetek képviselőivel folytatott megbeszélések eredményeképpen Budaörs város Ifjúságpolitikai Konceptiója a klasszikus korosztályi definíciót és az erre épülő feladatokat, önkormányzati cselekvéseket veszi figyelembe. Ennek értelmében **az ifjúságpolitikai koncepció fő célcsoportja a 14-20 éves korosztály**. Ez a korosztályi meghatározás azonban mindkét irányban kibővül. Egyrészt a prevenció, megelőzés szempontjából már az általános iskolai korosztály is célcsoportja az ifjúságpolitikának, hiszen sok ifjúsági programnak ők is résztvevői, másrészt a fiatalok érési, önállósodási folyamata is felgyorsult és ezzel együtt sok probléma is korábban jelentkezik. Ezért az ifjúságpolitikai koncepciónak már a **10-14** éves korosztály számára is relevánsnak kell lennie. Másrészt azonban a fiatalkorúság időszaka tovább is tart, kitolódott, egyrészt az elhúzódó egyetemi képzések, másrészt a kitolódott gyermekvállalási kor miatt. Egy **32 éves** fiatalra még ugyanúgy vonatkozhatnak az ifjúságpolitikában megfogalmazott igények, kihívások, mint egy 20 évesre. Ezért az ifjúságpolitikai koncepció felső határa nem korhoz, hanem az egyetemista, családalapítás előtt álló állapothoz kötjük.

Emellett meg kell különböztetni az Ifjúságpolitikai Konceptió közvetlen és közvetett célcsoportjait is. Míg a közvetlen célcsoport maga az ifjúsági korosztály, addig **az ifjúságpolitikai koncepció közvetett célcsoportja a fiatalokat és közösségeiket segítő szervezetek, intézmények és szakemberek**.

1.3. Az ifjúságpolitikai koncepció tartalma

Az önkormányzati koncepciók célja, hogy a jelen állapotának, igényeinek és lehetőségeinek tudatában az önkormányzat szándékait meghatározza egy-egy terület, ellátandó feladat funkcióinak és formáinak fenntartására vagy – ha hiányzik – megteremtésére. A koncepció a szükségletek, a feladatok, a megoldási módok számbavétele, továbbá olyan döntéshozatali elvek, irányok meghatározása, amely megvalósulása során a meglévő értékek megőrizhetők, a hiányosságok pótolhatók.

Az ifjúságpolitika nem egyetlen szakterület, hanem a különböző szakpolitikák hatásának az ifjúságra való hatására való különös figyelem. Az ifjúságpolitika része az oktatás és a munkaerő-piaci politikáknak a kultúra és a kulturális politikáknak, az otthon- és lakásteremtésnek, a szabadidő és sportpolitikáknak, a civil társadalom és az állampolgári részvétel erősítésének az egészségügynek, az egészséges életmód

elősegítésének és a káros szenvedélyek megelőzésének, a jóléti és szociális programoknak, a mobilitási programoknak.

Az ifjúságpolitikai koncepció tartalmi meghatározásánál két dolgot kell szem előtt tartani, egyrészt a magyarországi jogrendszerben a városi önkormányzat hatáskörén belül a kötelezően, illetve szabadon vállalt politikák közötti felosztást, másrészt pedig a korosztály-specifikus igények szerinti súlyozást. Ez azért fontos, mert az ifjúsági feladatok jellegzetesen több ágazatot érintenek, illetve ágazat-köziek. Az ifjúságpolitika szinte minden humánpolitikai szakterületet magában foglal, hiszen a korosztályi megoszlás alapján minden egyes szakterületnek megvannak a fiatalokra vonatkozó igényei, problémái és az ezekhez kapcsolódó feladatai, megoldásai.

Az ifjúságpolitikai koncepció **tartalmi strukturálásánál alapvetően a Nemzeti Ifjúsági Stratégia struktúráját adaptáltuk a helyi önkormányzati felelősségek viszonyrendszerére.** Mindezek alapján az alábbi szakterületek szerinti felosztást alkalmaztuk az ifjúságpolitikai koncepció megalkotásánál:

- Társadalompolitika, oktatás-nevelési intézmények
- Környezet, szabadidő, rekreáció
- Identitás, közösségi részvétel, közélet
- Szociálpolitika, esélyegyenlőség
- Egészségmegőrzés, mentálhigiéné

2. Helyzetkép

2.1. Koordináció, társadalmi egyeztetés

Budaörs város önkormányzata 2008–2009 folyamán széles társadalmi részvétellel készítette el Integrált Városfejlesztési Konceptióját. Ez a dokumentum összefoglalja a város 20 éves fejlesztési irányait, ezért az elkövetkező években ez a dokumentum minden más fejlesztési dokumentumnak az alapját képezi. Ennek megfelelően az Ifjúságpolitikai Konceptió is szorosan illeszkedik Budaörs Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájához, épít az IVS helyzetelemzésében feltárt problémákra, kihívásokra, illetve annak társadalmi vitájában elhangzott javaslatokra, stratégiájában pedig az átfogó városi célok kibontására törekszik.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia mellett az ifjúságpolitikai koncepció alapját képező helyzetkép kialakítását az alábbi Budaörs városáról szóló kutatások és háttéranyagok segítették elől:

- Neveltségi szint mérése (2004/2005, 2009/2010)
- Tanulási stratégiák vizsgálata és tanulási attitűd mérése (2004, 2005)
- Capital Research által készített lakossági felmérés; az IVS háttér tanulmánya (2008)³
- Budaörsi diákok alkohol- és drogfogyasztása, valamint dohányzása (2009)

Az Ifjúságpolitikai Konceptió készítésekor fontos volt, hogy az ifjúsággal személyes kontaktust, problémáikról, a várossal kapcsolatos viszonyokról pedig közvetlen tájékoztatást, képet kapjunk. Ezért az Illyés Gimnázium diákönkormányzatának tagjaival folytattunk egyeztetést, illetve a gimnázium tanulóit, mintegy 600 diákot kérdeztünk meg kérdőíves formában.⁴ Az ezekből származó tapasztalat fontos útmutatóul szolgált az Ifjúságpolitikai Konceptió kidolgozásában.

A társadalmi koordináció jegyében a civil szervezetek képviselőivel is megtárgyaltuk a város ifjúságpolitikai problémáit, a város előtt álló feladatokat és lehetőségeket. Az első szakaszban a civil szervezetek és önkormányzati intézmények, közszolgáltatást végző szervezetek képviselőivel a helyzetképet tárgyaltuk meg, és a koncepció megírásakor a társadalmi csoportok részéről érkező igényeket próbáltuk meg

---

³ 500 fős reprezentatív minta a 16 évesnél idősebb lakosság körében. A kérdezettek 21%-a tartozik az Ifjúságpolitikai Konceptió célcsoportjának tekintett 16-29 éves korcsoportba.

⁴ A Diákkérdőív lekérdeztetéséhez a felajánlott segítséget külön köszönjük Gyulai Gabriellának az Illyés Gyula Gimnázium igazgatóhelyettesének/ tanárának. Közreműködése és a kérdőívek lekérdeztetése, megszervezése nélkül nem jöhetett volna létre ez a kutatás.

csoportosítani, egységesíteni, strukturálni. A második szakaszban pedig az elkészült ifjúságpolitikai koncepciót ismét a civil szervezetek rendelkezésére bocsátottuk véleményezésre.

A diákokkal folytatott fórumokon és a civil fórumokon felvetett problémákat, elhangzott javaslatokat a város választott képviselőivel és a polgármesteri hivatal munkatársaival is megvitattuk. A polgármesteri hivatal ügyosztályai felé egy kérdőívet is eljuttattunk, amelyben az ifjúságot érintő munkájukról (beruházás, fejlesztési döntés, pénzügyi támogatás, intézkedés) és jövőbeni terveikről kérdeztük őket. A kérdőívet az alábbi irodákhoz juttattuk el: Városépítési Iroda, Szociális és Egészségügyi Iroda, Főépítési Iroda, Kabinet, Gyámhivatal, Számítástechnikai és Informatikai Iroda, Okmányiroda, Kistérségi Iroda, Humánpolitikai Iroda, Köznevelési Iroda és Adóiroda.

2.1.1. Önkormányzati politikák, döntések

Budaörs Város Önkormányzata bár az ifjúságpolitikának keretet adó Ifjúságpolitikai Koncepcióval nem rendelkezett, mégis több olyan stratégiai dokumentumot is elfogadott, amelyek az ifjúság életkörülményeit, lehetőségeit befolyásolják. A város a kötelező és vállalt feladatai tekintetében, illetve azok pontosítására városi koncepciókat dolgozott ki és fogadott el, amelyek jelentős része témakörében érinti az ifjúságot, mint célcsoportot, és feladatokat állapít meg e korosztállyal kapcsolatban.

A város által lefektetett stratégiai dokumentumok, amelyek tartalmukban érintik az ifjúságpolitikát is, a következők:

- Integrált Városfejlesztési Stratégia (2009)
- Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és fejlesztési intézkedési terv (2010-2015)
- Budaörs Város Intézményfejlesztési Koncepciója (2009)
- Drogstratégia (Budaörs város kábítószerügyi egyeztető fórumának drogstratégiája) (2006)
- Sportkoncepció (2005)
- Közművelődési Koncepció (2004/2011)
- Lakáspolitikai Koncepció (2006)
- Közbiztonsági koncepció (2006)
- Szociális szolgáltatástervezési koncepció (2008)
- Budaörs Város Települési Köznevelési Esélyegyenlőségi Programja, (2010)
- Budaörs Egészségpolitikai koncepciója (2004)

Budaörs város polgármesteri hivatalában ifjúságpolitikai feladatokkal az alábbi irodák foglalkoztak: Köznevelési Iroda kimondottan a köznevelés tekintetében, a hátrányos helyzetű fiatalok érdekében az Egészségügyi és

Szociális Iroda, illetve a város „ifjúsági infrastruktúrájának” fejlesztése tekintetében a Főépítési és a Városépítési Irodák, sport és rendezvények tekintetében pedig a Polgármesteri Kabinet. Ezen irodák vezetőivel és munkatársaival személyes konzultációkat is folytattunk.

Az ifjúság szükségleteinek és érdekeinek önkormányzati szintű képviselését jelenleg Budaörs Város Képviselő-testületében a Közoktatási Művelődési, Ifjúsági és Sport Bizottsága látja el, szorosan együttműködve a többi szakszervezettel, az önkormányzat intézményhálózatával és a különböző városi civil szervezetekkel, egyházakkal.

2.2. Demográfia

Budaörs hazánk egyik legdinamikusabban fejlődő városa, köszönhetően gazdasági fejlettségének, jó földrajzi fekvésének és agglomerációs lehetőségeinek. Az összlakosságnak megfelelően az ifjúság létszáma is évről-évre nő, egyrészt a természetes szaporulat, de sokkal inkább a beköltözéseknek köszönhetően.

Budaörs fiatalos város, amelyben leginkább a huszonéves korosztály jelenléte dominál. A 0-14 éves korúak száma 2007-ben 4494 volt, ami az összlakosság 17%-a. A 15-17 éves korosztály létszáma az elmúlt évtizedben stagnált, 2007-ben 953 fő volt. Vagyis egy-egy éves kohort létszáma körülbelül 300 fő a város lakosságán belül. Az ifjúságpolitikai koncepció fő célcsoportjának tekintett 14-20 éves korosztály létszáma kb. 2100 fő. A 20-29 éves korosztály jelenléte a városban még erőteljesebb, számuk 2007-ben 3623 fő volt, arányuk az átlagos eloszláshoz viszonyítva magasabb, 13,4%.⁵

A város lakossága alapvető elégedett Budaörssel a város adta lehetőségekkel. A Capital Research Piackutató Intézet (CR) által készített felmérés szerint a budaörsiek szeretnek a városukban élni, a megkérdezettek fele szerint nagyon jó, további harmaduk szerint pedig inkább jó az élet Budaörson. Az ötfokú skálán mért átlag 4.3, ami igen jó eredménynek számít, hiszen budapesti kutatásoknál ez az adat rendre 3,3-3,4 között alakul. Általánosságban elmondható, hogy az emberek a kereskedelemmel elégedettek a leginkább, amelyet követ az iskolákkal és szolgáltatásokkal való elégedettség, míg a sort a közbiztonság és a szórakozási lehetőségek zárják.

Az Illyés Gyula gimnáziumban végzett felmérés szerint az iskolába járó fiatalok 46%-a budaörsi és 54%-a a környező településekről jár be, illetve Budapestről jár ki tanulni. A budaörsiek 70%-a a jövőben is Budaörson szeretne letelepedni, míg 30%-uk felnőtt korára el szeretné hagyni a

⁵ Forrás: Szociális térkép frissítés, 2008 (TEIR adatok alapján)

várost. Ez talán megfontolásra érdemes, de azért az a tény árnyalja a helyzetet, hogy a nem-budaörsi fiataloknak 36%-a gondolja úgy, hogy inkább Budaörsön szeretne lakni felnőtt korában. Vannak hiányosságai, problémái a városnak, de nagyon jó alapokról indul ahhoz, hogy a fiatalok valóban otthonuknak, sajátjuknak érezzék a várost. Sőt, még a más városokból érkező és itt tanuló fiatalokra is erős vonzást gyakorol.

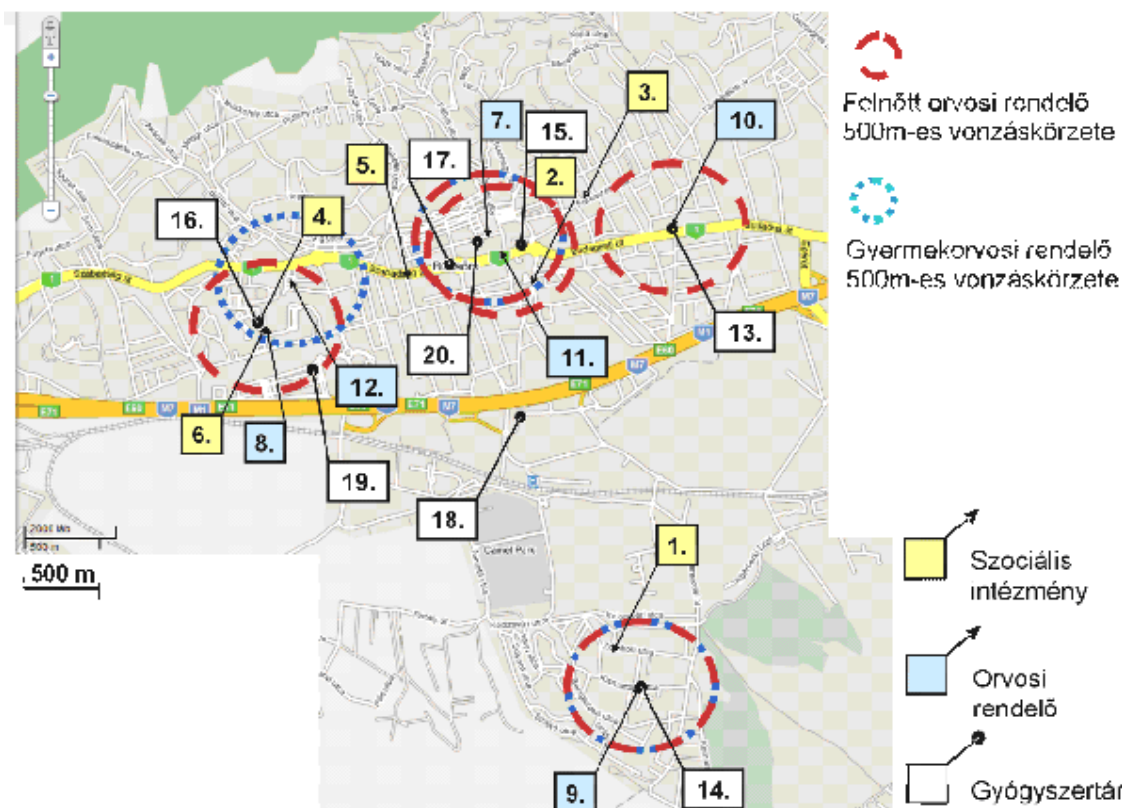
2.3. Egészségmegőrzés, mentálhigiéné

Budaörsön jól fejlett az egészségügyi alapellátás, 6 gyermekorvos, 10 csaláadorvos, és 12 védőnő tevékenykedik, szakrendelő intézet van. Kórház nincs, ami Budapest közelsége miatt nem is szükséges. A CR felmérése alapján a budaörsiek alapvetően jónak értékelték az egészségközpont szolgáltatásait.

Az egészségmegőrzés és a tudatos egészségnevelés szempontjából kiemelt hangsúlyt kell fektetni a fiatalok táplálkozására. Különösen a gyorsbüfé kínálata, az étkezési szokások befolyásolják negatívan a fiatalok táplálkozását. A civil megbeszéléseken kritika illetve az oktatási intézmények büfé kínálatát, illetve az intézmények egészséges életmódra nevelő hatását. A büfé kínálata nehéz dilemma, mert a gazdaságossági és az egészségmegőrzési szempontok sokszor egymás ellen hatnak.

Az egészségügy szabályozásának jogszabályi változásai kedvezőtlenül hatottak az egészségügy hatékonyságára. A szülői jogok és az adatvédelem megerősítését jelentő jogszabályváltozások magukkal hozták a védőnők és egészségügyi szakdolgozók döntési lehetőségének, jogainak szűkítését, csökkent a kapcsolat az egészségügyi dolgozók és a családok között. Az iskolaorvosok és az egészségügyben dolgozók részéről felmerült az igény a szorosabb együttműködésre, figyelemfelkeltésre, érzékenyítésre a fiatalok körében.

1. ábra Egészségügyi és szociális intézmények Budaörsön

Az intézményfejlesztési koncepcióból

Szenvedélyszerek használata

A fiatalok körében az egyik legfontosabb egészségügyi kockázat a káros szerhasználat kialakulása: a drogok, az alkohol, valamint a dohányzás. Míg a káros szerek használata a felnőtt szervezetet is károsítja, fiatalok esetében az egészségkárosító és a függőség kialakulásának kockázatai is sokkal magasabbak. A Budaörsi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum megbízásából 2009-ben már második alkalommal készült felmérés a budaörsi diákok alkohol- és drogfogyasztása, valamint dohányzása témakörben. A kutatás megállapításai értelmében Budaörsön a káros szerek használata a magyarországi átlagtól a nagyvárosi viszonyok függvényében tér el. Vagyis a budaörsi fiatalok szerhasználatának mintázata Budapest szerhasználatához és nem az országos átlaghoz hasonlít. A fiatalok drogoknak való kitettsége nagyobb és ennek arányában csökken az alkohol-abúzus.

A szerhasználat összesített, életprevalencia – tehát az „életében már próbálta” – értéke a teljes 7-10. osztályos populációban 20,8% a valamilyen drogot valaha használók, 44,3% a dohányzás és 86% az alkoholhasználat esetében. Rendszeres használat drogok esetében a használók 1/3-ára jellemző; míg a droghasználók 1/3-a csak kipróbálta (1-2-szer használta) és további 1/3-uk kevesebb, mint 10-szer élt

drogokkal, addig a fennmaradó 1/3 rendszeres fogyasztónak tekinthető. A drogok között a marihuána/hasis-nak legnagyobb a prevalenciája, 12% az életprevalenciája, 9% az éves és 4,2% a havi prevalenciája. A droghasználat kiváltó okaként a legnagyobb arányban a kíváncsiságot (56%) jelölték meg a diákok, míg 19%-uk a szórakozást, és 8%-uk nem akart kilógni a társaságból.

Legalább annyira súlyos problémák vannak a fiatalok dohányzása területén. A dohányzás napi értéke magas: a fiúk 11,2%-a, a lányok 4,4%-a napi rendszerességgel dohányzik. Az alkoholfogyasztás abúzusai között pedig figyelemre méltó, hogy a fiatalok 40%-a már volt részeg életében, míg a fiúk esetében 14,5, lányok esetében 10%-uk havi rendszerességgel lerészegedik.

A drogkipróbálás kockázata a 14-15 éves korosztályban a legnagyobb. A szenvedélyszerek használat erőteljesen összefügg a szabadidő eltöltési szokásokkal, pozitív korrelációban áll a pénznyerő automaták használatával, a hobbik, szabadidős szórakozások hiányával és az unatkozással, lődörgéssel.

2.3.1. Az ifjúságot érintő intézkedések az egészségügy és a mentálhigiéné területén

Budaörs város az egészségügy területén nagy figyelmet fordít a megelőzésre. Ennek keretében többfajta egészségügyi megelőző szűrővizsgálatot, illetve védőoltást is finanszíroz, amelyeket a Szociális és Egészségügyi Iroda kezel.

A 2001 novemberében megalakult Budaörsi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum elkészítette Drogstratégiáját. Ebben az illegális kábítószer-fogyasztás visszaszorítását célozta meg és a kábítószer-fogyasztás következményeinek mérséklésére valamennyi közvetlen és közvetett érdekelt bevonásával összehangolt tevékenységet javasolt a cél elérése érdekében. A budaörsi drogstratégia négy fő területre összpontosít: közösségi együttműködés; prevenció; kezelés, ellátás; kínálatcsökkentés. A stratégia célja „Csökkenteni a drogokhoz való hozzáférés lehetőségét (kínálatcsökkentés) és esélyt teremteni arra, hogy a fiatalok képessé válhassanak egy produktív életstílus kialakítására és a drogok visszautasítására (megelőzés).”

A Jókai Mór Művelődési Központ által tavasszal megszervezett Egészségnap a fiatalok között is kedvelt volt. Az egészségtudatosság és a különböző szűrővizsgálatok mellett a különböző keleti sportok bemutatói vonzották leginkább a fiatalokat. Az egészségnevelés, prevenció körében fontos tapasztalat, hogy a nagyobb szabású rendezvények, események kedveltebbek a fiatalok körében, jobban felkeltik a figyelmüket.

2.4. Szociálpolitika, esélyegyenlőség

A fiatalok nem egyenlő esélyekkel indulnak az életben, más szülői háttérrel, más képességekkel és más szociális hálóval rendelkeznek. Az esélyegyenlőség szempontjából a város egyik legnagyobb problémája a város „túlságosan erőteljes” lakáspiaci helyzete, a fiatalok lakhatásának megoldása. Meg kell találni azt a leghatékonyabb megoldást, hogy a Budaörsön felnőtt fiatalok barátaik és családjuk körében Budaörsön tudjanak megtelepedni, itt tudjanak otthont teremteni, lakást vásárolni maguknak.

Intézményrendszer

A fiatal, gyermekes családok szempontjából a kisgyermekes napközbeni ellátására létrejött intézményrendszer meghatározó, akár munkaerő-piaci helyzetük miatt, akár a jövedelmi helyzetük, a család méretének megfelelő lakhatásuk megoldása érdekében. Az intézményrendszer hiánya a gyermekes fiatal anyák munkaerő-piaci helyzetét rontja, de mentális egészségi állapotukra is rossz hatással lehet, ha a bezártságtól, egyedüllétől szenvednek. Budaörsön a bölcsődékbe jelentkező gyerekek száma folyamatosan meghaladja a férőhelyek számát, 2005-től kezdődően pedig már évente 60-80 gyereket el is kellett utasítani. A bölcsődékhez hasonlóan, az óvodák esetében is elmondható, hogy a beírt gyerekek száma tartósan meghaladja az óvodai férőhelyek számát. Az óvodákba beírt gyermekek száma 2001 óta minden évben nőtt.

A helyhiány problémáit felismerve a város aktívan fejleszti kisgyermekellátó intézményhálózatát. A bölcsődei, óvodai és iskolai férőhelyek száma a város intézmény-fejlesztési stratégiájának és az ebből fakadó intézménybővítéseinek köszönhetően nő. A bölcsőde és óvodafejlesztések várhatóan a következő 5-10 évre elegendő férőhelyet fognak biztosítani a kisgyermekes ellátásra és így a fiatal nők munkaerő-piaci helyzete is javulni fog. 2010-re a 100 fős bővítés eredményeként 1300 gyermeket tudnak ellátni a budaörsi óvodákban.

Bűnelkövetés

Magyarországon az összes ismertté vált bűnelkövető 12 százaléka fiatakorú. Az ismertté vált fiatakorú bűnelkövetők döntő többsége hátrányos helyzetű, marginális családi környezetből származik. Budaörsön évente kb. 30-60 bűnügyi eljárást indítanak fiatal és fiatal felnőtt korúakkal szemben. A fiatakorú bűnelkövetés Budaörsön nem túl magas, az országos 12%-os átlaghoz képest kiemelkedően jó. Az elkövetők

átlagéletkora azonban Budaörsön is csökken, egyre fiatalabbak követnek el bűncselekményeket.

„A fiatalok hétvégi szórakozását gyakran kíséri alkohol- és kábítószer-fogyasztás, amit ön és közveszélyes autózással fejeznek be. A fiataikorú bűnözés növekedése annak tudható be, hogy a fiatalokat sújtja a családi kötelékek lazulása, a munkanélküliség, a kilátástalanság, és csábítja őket a szemük elé táruló gazdagság, az áruk sokasága / bevásárló központok / amelyeket nem engedhetnek meg maguknak.” (*Közbiztonsági Konceptió*)

2.4.1. Az ifjúságot érintő intézkedések a szociálpolitika, esélyegyenlőség területén

Budaörs Város Önkormányzat lakáspolitikájában kiemelt szerepet kap **a fiatalok otthonteremtésének támogatása**. Ezt a 23/2008.(IV.29.) számú a lakáscélú támogatásokról szóló önkormányzati rendelet szabályozza. Az önkormányzati az elmúlt években önkormányzati bérlakásokat épített, illetve az állami lakástámogatási rendszerhez való alakításakor arra törekedett, hogy a valóban nehéz helyzetben lévők lakáshelyzetén segítsen, hosszú távú megtakarítási lehetőséggel a saját lakáshoz jutást támogatva. A használat azonban azt mutatja, hogy ezek a támogatási formák sem jutnak el elegendő fiatalhoz, illetve a bérlakások mérete túl nagy az életkezdő fiatalok számára ezért az önkormányzat egy **Fecskeház** építését kezdeményezte.⁶

Az esélyegyenlőség megteremtésének másik fontosabb területe az oktatásügy. Budaörs város több módon is segíti a rosszabb jövedelmi helyzetben lévő fiatalokat előrehaladásukban, tanulásukban.

Budaörs város csatlakozott a **Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati ösztöndíjpályázathoz**. Az ösztöndíjpályázat célja, hogy a hátrányos helyzetű, szociálisan rászoruló fiatalok számára is elérhetővé tegye a felsőoktatásban való részvételt. Budaörsön az ösztöndíjrendszert Budaörs Város Önkormányzat képviselő-testületének tanulmányi ösztöndíjakról szóló 32/2007 (IX.24.) rendelete szabályozza, 2007-ben 56, 2008-ban 78, 2009-ben 74 esetben került megállapításra, összesen 14 075 000 Ft értékben. A pályázatot az Egészségügyi és Szociális iroda kezeli.

Budaörs Város Önkormányzata a 32/2007 (IX.24.) rendelete önkormányzati rendelet alapján **Közoktatási ösztöndíjat** is nyújt, középfokú oktatásban tanulók számára. Az Egészségügyi és Szociális

---

⁶ A Fecskeház építéséhez szükséges megtérülési és működési számításokat az Ifjúságpolitikai Konceptió készítésének keretein belül, de külön végeztük el, ezért azt ennek megfelelően az Ifjúságpolitikai Konceptió 2. számú mellékleteként egy egységként tesszük a konceptióhoz hozzá.

Iroda hirdeti meg a pályázatot, amelynek havi összege a minimálbér 10%-a. A 2007/2008-as tanév 2. félévében 9, a 2008/2009. tanévben 27 és a 2009/2010 tanévben 40 esetben került megállapításra, összesen 76 esetben 2 173 500 Ft értékben. Budaörs város önkormányzata a **külföldi felsőoktatási intézményben folytatott tanulmányokhoz** is ösztöndíjjal járul hozzá. Ebben az egyösszegű, vissza nem térítendő támogatásban 2007. óta összesen 3 fő részesült 483 700 Ft értékben. A pályázatot szintén a Szociális és Egészségügyi Iroda kezeli.

2.5. Oktatás-nevelés

A CR felméréséből az derül ki, hogy a budaörsi lakosság körében nagyfokú az elégedettség a város iskoláival szemben. A civil fórumokon is az derül ki, hogy a város jó pedagógusokkal, magas színvonalú oktatással büszkélkedhet, sok az iskolán kívüli elfoglaltság, a sportversenyek, szakkörök.

„A város intézményeinek pedagógus-ellátottsága jónak mondható. A település fejlődése, valamint az oktatási rendszer finanszírozása vonzó munkahellyé tette intézményeinket a munkavállaló pedagógusok számára.” *(Feladatellátási intézkedési terv 2010-1015)*

A budaörsi oktatási intézményrendszer Budaörsön négy önkormányzati, valamint a Római Katolikus Egyház által fenntartott Mindszenty József Római Katolikus Általános Iskola és egy alapítványi fenntartású, a Waldorf Általános Iskolából áll, ehhez tartozik még a Leopold Mozart Zeneiskola munkája.

A budaörsi oktatási intézményekbe 2010-ben összesen 4098 gyermek járt. Az óvodások száma 1127, a helyi általános iskolákban 2358 gyermek, a helyi gimnáziumba 613 diák járt.

A város gimnáziumának színvonala miatt nem csak Budaörsön, hanem a város határain túl is keresett iskola, a környékbeli városokból, sőt még Budapestről is vonz diákokat. A diákok kb. 54%-a nem budaörsi. Ennek azonban az is a következménye, hogy sok budaörsi diák arra kényszerül, hogy máshol – legtöbbször Budapesten – keressen magának gimnáziumot, szakközépiskolát, mert a budaörsi intézménybe nem tud bekerülni.

Budaörsön a pedagógiai szakszolgálatok közül nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás és gyógytestnevelés működik. A logopédusi és gyógytestnevelői státuszok intézményekhez, óvodákhoz, iskolákhoz telepítettek.

Az óvoda és iskolapszichológusi ellátás az elmúlt években jelentősen fejlődött, az Illyés Gyula Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskolában és az 1. számú Általános Iskolában teljes állású, a Herman Ottó Általános Iskolában és a Bleyer Jakab Német Nemzetiségi Általános Iskolában félállású iskolapszichológus dolgozik. A szakembereket nagyon sok diák keresi fel a problémájával. Fejlesztő pedagógus az 1. sz. Általános Iskolában, a Kesjár Csaba Általános Iskolában, a Herman Ottó Általános Iskolában dolgozik.

Az oktatási és szociális intézményeknek hatalmas kínálata van a családsegítőtől a nevelési tanácsadón át az iskolapszichológusig. Ezeknek a szakembereknek a munkáját össze kell hangolni, és a pedagógusoknak, háziorvosoknak megfelelő módon építeniük kell rájuk, mert sok esetben csak az együttes, közös segítség tud előrevinni.

A Budaörsi Nevelési Tanácsadó – kistérségi feladatellátásban, de Budaörsi székhellyel – a szülőkkel és az oktatási, egészségügyi intézményekkel együttműködve hatékonyan segíti a magatartási zavarokkal, tanulási, illetve képességbeli zavarokkal, pszichoszomatikus problémákkal küszködő fiatalokat, látja el a kötelező vizsgálatokat. Az ellátottak és a szakemberek száma is évről-évre emelkedik a Tanácsadóban. 2010-ben 700 budaörsi 300 kistérségi gyermeket láttak el. A 2010/2011-es tanévben 6 pszichológus 2 gyógypedagógus 1 fejlesztőpedagógus biztosította a budaörsi gyerekek ellátását. A Tanácsadó munkatársa 2 gyógytestnevelő, akik a budaörsi óvodásokat látják el és 2 intézményi pszichológus akikhez 7 óvoda és 2 iskola tartozik.

Intézményi keretek között dolgozik még a városban 3 iskolapszichológus. Minden iskolában és szinte minden óvodában dolgozik fejlesztőpedagógus. A Budaörsi Nevelési Tanácsadó munkáját jelenleg helyproblémák övezik (Polgárok Háza áll rendelkezésükre a működéshez), de a tervezet Integrált Oktatási Központ kialakítása az Esze Tamás utcai iskolaépületben várhatóan erre a gondjukra is megoldást fog találni. A munkakörülmények megoldása plusz szolgáltatásokat is lehetővé tenne, melyek az ifjúság érdekeit szolgálnák pl: kamasz klub, tehetséggondozó klub, pályaválasztási tanácsadás.

Az oktatási civil fórum résztvevői között nagy egyetértés mutatkozott abban, hogy az oktatási intézményekben alternatív pedagógiai és pszichológiai munkaerőre lenne szükség. Véleményük szerint nincs megfelelő gyermekmentálhigiénés szakintézmény, szakrendelés a súlyosabb mentálhigiénés zavarok kezelésére, Budapestre kell bejárni, ez nehézkes számos családnak. Így azt gondoljuk, hogy az oktatási intézményeknél tervezett gyermekvédelmi felelősök és szabadidő-szervezők státuszának kialakítása valós igényekre válaszolna mind a szakemberek, mind – ahogy a következő fejezetben látni fogjuk – a fiatalok részéről.

Intézményközi együttműködés

Az intézményesített párbeszédet az oktatási intézmények szakemberei nagyon fontosnak tartották, és ez a gondolat fogalmazódott meg a Feladatellátási Intézkedési Tervben is. Míg Budaörs az egyes intézmények, egyes funkciók működéséhez szükséges anyagi forrásokat az intézmények részére biztosítani tudja, addig hiányzik a segítő szakemberek intézményi „vérkeringésbe” kerülése, illetve a különböző szakterületek közötti koordináció, együttműködés. Ennek megfelelően a Feladatellátási Intézkedési Terv is kiemeli az együttműködés fontosságát, a közös platformok és mechanizmusok létrehozásának szükségességét. Mint fejlesztendő területet említi a „kapcsolaterősítést a közoktatási intézmények és a segítő szolgálat intézményei között. ... a kapcsolat erősítése minden résztvevő szakember, de elsősorban a budaörsi gyermekek érdekét szolgálná.” (*Feladatellátási intézkedési terv 2010-1015*)

Az intézményközi együttműködés azonban túl kell, hogy mutasson az oktatási intézmények szakemberein és magába kell foglalja az egészségügyi szakdolgozók, háziorvosok, a rendőrség és a családsegítő munkatársait is, illetve az iskolában dolgozó szakemberek, gyermekvédelmi felelősök munkájának összehangolását is. A civil szervezetek munkája pedig hatékonyan tudja kiegészíteni a közfeladatok ellátására hivatott segítő szakembereket.

Felsőoktatási intézményre való igény

Több fórumon is felmerült, hogy Budaörsön szükség lenne egy felsőoktatási intézményre. A CR felmérése szerint egy felsőoktatási intézmény kihelyezett tagozatának a budaörsiek zöme örülne, több mint felük szerint nagyon jó lenne, további háromtizedük szerint pedig inkább jó.

2.5.1. Önkormányzati intézkedések az oktatás-nevelés területén

Budaörs város önkormányzata folyamatosan bővíti az oktatási- nevelési intézmények hálózatát, több infrastruktúra fejlesztése is történt az elmúlt években Budaörsön. (Bleyer Jakab Német Nemzetiségi Ált. Iskola bővítése, I. sz. Általános Iskola új 24 tantermes épülete, Pitypang Bölcsőde bővítése, Holdfény u.-i óvoda épület) A fejlesztések azt szolgálják, hogy az oktatás feltételei javuljanak és a minőség, hatékonyság növekedjen az oktatási intézményekben.

Az önkormányzat minden több éve jelentős támogatást biztosít az iskolák és civil szervezeteik **iskolai programjainak** (erdei iskolák) megvalósításához.

Budaörs város Önkormányzat Képviselő-testülete a közoktatásért folytatott kiemelkedő szakmai tevékenység megbecsüléseként Szakály Mátyás Pedagógus Emlékérmét alapított 2005-ben. (6/2005 (I.26.) önkormányzati rendelet). Az oktatásban dolgozó pedagógusok és egyéb szakértők munkájának megbecsülése nem csak a munkaerőnek, hanem a felnövekvő nemzedéknek is szól. A diákok akkor fogják megbecsülni a tanárokat, és egyben a tanulás folyamatát is, ha azt látják, hogy a tanárok a társadalomnak is elismert és fontos szereplői.

Budaörs Város Önkormányzata kiemelt figyelmet fordít a városban folyó oktatási munka fejlesztésére. Az egyik legfrissebb fejlesztő munka EU-s támogatással valósult meg. Budaörs város önkormányzata sikerrel pályázott a Társadalmi Megújulás Operatív Program Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés – Innovatív intézményekben című pályázattal. Budaörs öt oktatási intézménye (1. sz. Általános Iskola, Bleyer Jakab Német Nemzetiségi Általános Iskola, Herman Ottó Általános Iskola és Budaörsi Logopédiai Intézet, Csicsergő Óvoda, Holdfény Utcai Óvoda) több, mint 80 millió forint támogatást nyert kompetencia alapú oktatás elterjesztésére, a pedagógusok módszertani fejlesztésére. A programon belül képzések, tréninget, személyiségfejlesztő programok, mentálhigiénés gondozási tapasztalatok átadása folyt, innovatív szellemben. A projekt a 2009/2010-es tanévben kezdődött, ezt követően 5 éves folytatásra és finanszírozásra kellett az önkormányzatnak kötelezettséget vállalnia.

2.6. Életminőség, szabadidő

A szabadidő eltöltésére vonatkozó helyzetfelmérés és az abból fakadó cselekvési terv az Ifjúságpolitikai Kon koncepció súlyponti eleme. Ez egyrészt abból következik, hogy a budaörsi lakosok általánosságban is legkevésbé a szórakozási lehetőségekkel elégedettek, másrészt pedig abból, hogy a kulturált, sokszínű szórakozási lehetőségek egyrészt preventív hatásúak, másrészt a városhoz való kötődést is erősítik. Ezért a szabadidő eltöltésének különböző módjaira különösen nagy figyelmet szenteltünk.

A káros szenvedélyekre, befolyásokra legérzékenyebb, veszélyeztetettebb korosztály a 14-20 éves korcsoport. Az ő szabadidős igényeiknek a kielégítése fokozott figyelmet igényel. A prevenció szerepe ebben a korosztályban nagyon fontos, hogy a tanuló, a felnőtt életbe kilépő fiatal pozitív mintákat láthasson, s szabadidejét tartalmas módon tölthesse el, védekezni tudjon az életesélyeit gyengítő, perspektívát nem mutató káros hatások ellen.

A Capital Research felmérése alapján elmondhatjuk, hogy a budaörsiek általánosságban elégedettek a város nyújtotta lehetőségekkel, a városi

élettel. Talán a városi élet minőségét, az emberek gondjainak irányát is jelzi, hogy a városlakók – kortól függetlenül – a legkevésbé a szórakozási lehetőségekkel elégedettek. Azonban a szórakozási lehetőségekkel való elégedetlenség markánsan a fiatalok körében a legerősebb. Tovább lépve, még az átlagosan jobb megítélés alatt álló városi közművelődési intézményekkel is a fiatalabb városlakók elégedetlenek.

A szórakozási, sportolási lehetőségek bővítésére vonatkozó kérdésre adott válaszokban is megfigyelhetők demográfiai eltérések. A fiatalok szinte minden kezdeményezésre sokkal inkább „vevők”, örülnének a kezdeményezéseknek és használnák is a lehetőségeket. Az éjszaka is nyitva tartó szórakozóhelyek kialakítását a fiatalok 38%-a támogatná. A fiatalok között 58%-os támogatottsága volt egy korcsolyapályával egybeépült jégcsarnoknak, 38% a jelenleginél is több kávéháznak, étteremnek, 28% egy nyári bobszállának és 17% egy nyári sípályának is örülne. Ahhoz, hogy a budaörsiek sokkal inkább Budaörsöt használják hétvégén, vagy szabadidejükben szórakozási helyüknek láthatóan sokkal több kulturális szórakozási lehetőségre van szükség, elsősorban egyszerűbb kávéházakra, sportolási lehetőségekre. E mellett a fiatalok körében az éjszakai élet hiányosságait jelző, éjszakai is nyitva tartó szórakozóhelyek iránti igény is erőteljes.

2.6.1. Közművelődési intézmények

Budaörs több – sőt kissé szétaprózódott – kulturális, közművelődési intézményi hálózattal rendelkezik. A legfontosabb ifjúsági programokat is nyújtó önkormányzati közművelődési központok a Városi Ifjúsági Klub, a Jókai Mór Művelődési Központ, a Közösségi Ház, a Városi Könyvtár, a Játékszín, a Kamaraerdei Közösségi Ház, valamint a Városi Régészeti Kiállítás a Régiségbúvár Ifjúsági és Kulturális Egyesület kezelésében.

A gimnázium diákjai között végzett felmérés azt mutatja, hogy a diákok alig veszik igénybe a város által nyújtott közművelődési intézményeket. A felmérés eredményeit a 1. táblázat mutatja. A legnagyobb átlagos népszerűséget az Ifjúsági Klub élvez, de a havi rendszerességgel ide járók itt is csak 8%-ot tesznek ki. Ezt követi a Budaörsi Játékszín, majd a Művelődési Ház, a Városi Könyvtár, a közösségi házak és a Telekuckó. Az Ifjúsági Klub és a Budaörsi Játékszín azokat a diákok is vonzza, akik nem budaörsi lakosok, míg a többi intézmény a nem-budaörsi diákokra egyáltalán nincs hatással. A Művelődési Ház megosztja az ifjúságot: a táncpróbákra és egyéb foglalkozásokra járók között nagyobb a látogatási sűrűség, míg a fiatalok döntő többsége egyáltalán nem használja a helyet.

A közművelődési intézmények látogatottságának a hiánya talán az intézmények területi kapacitás-hiányosságaiból is fakad, ezért remélhetőleg a város intézményhálózati fejlesztései kapcsán a

közművelődési intézmények szerepe is növekedni fog. Például a Községi Ház a jelenlegi környezetben nem tud csábítóbb és izgalmasabb programokat nyújtani az ifjúság számára. Az állományát és program kínálatát tekintve folyamatosan bővülő könyvtár a modern technika megoldásainak hiánya miatt a fiatalok számára nem nyújt elég izgalmas és vonzó szórakozást, művelődési alternatívát. Az Ifjúsági Klub a több éves nem egyértelmű jogi helyzet miatt önkormányzati támogatást nem kapott. Programjai, helyszíne azonban még, félárbocon is az egyik legfontosabb közösségi helye volt a fiataloknak. Bezárása, melynek oka a ház nagyon rossz állapota, nagy űrt okoz az ifjúsági szórakoztatás területén. Az 52/2011.(II.03.)ÖKT sz. határozat alapján a Városi Ifjúsági Klub, mint telephely a Budaörsi Játékszínhez került. A Játékszín - az önkormányzati tervezett komplex felújítási munkákat követően - az Ifjúsági Klubot újra az ifjúsági közművelődési programok, az ifjúsággal foglalkozó társadalmi szervezetek részére biztosítja.

Amennyiben a város közművelődési intézményeinek fontos szerepet szánunk az ifjúság szabadidő eltöltésének segítésére, akkor fontos, hogy ezek a helyek a fiatalok számára is izgalmasak, elérhetőek, kínálatuk vonzó, nyitva tartásuk a fiatalok életritmusához alkalmazkodó legyen. Fontos, hogy a jövőben kialakításra kerülő kulturális intézmények kialakításakor a fiatalok igényeire is tekintettel legyenek a tervezők.

1. táblázat Fiatalok közművelődési intézmény-használata

Fiatalok	Hetente többször	Heten-te	Havon-ta	Évente 4-8szor	Évente 1-2szer	Soha
Városi könyvtár			7 %	3 %	27 %	62 %
Ifjúsági Klub		1 %	7 %	15 %	47 %	29 %
Budaörsi Játékszín			5 %	18 %	39 %	35 %
Művelődési Ház	2 %	1 %	4 %	7 %	33 %	49 %
Telekuckó				1 %	2 %	97 %
Községi ház			1 %	4 %	14 %	61%
Kamaraerdei közösségi ház				2 %	4 %	94 %

Ifjúságpolitikai koncepció diák-felmérés, 2010

Budaörs közművelődési színtereinek program-összehangolása is indokolt lenne. Jelenleg az együttműködés hiánya gyakran vezet egymásra szervezéshez. A Művelődési Központ színházterme, az új Városháza Díszterme és szabadtéri színpada, a Városi Ifjúsági Klub, a Könyvtár, a Zichy major, mind izgalmas közösségi terek, amelyek jelenleg összehangolatlanul működnek. Az nemrég átadott új Sportcsarnokot is

integráltan kell beilleszteni a lehetőségek közé. Több for-profit vállalkozás, vendéglátó helyek, kereskedelmi intézmények is szerveznek programokat, ezeket a helyeket is tudatosan kell használni, kihasználni.

A kihasználatlanságnak sokszor az információáramlás is a hibája, ahogy a civil szervezetek képviselői is jelezték. Szükség van egységes kulturális kommunikációra. A külön-külön készített reklámanyagok csak egymást gyengítik, ahelyett hogy erősítenék egymást. Együttműködés nélkül, a reklámra fordított összegek városi szinten magasak és alacsony hatékonyságúak. Tervszerűbbé és folyamatossá kell tenni az intézmények együttműködését, a programok koordinációját, valamint nagy szükség lenne a városi programok összehangolt propagandájára.

A Budaörsi Játékszín két új, innovatív programot is bevezetett. 2010-ben hagyományteremtő szándékkal útjára indította a Kiscsillag elnevezésű vetélkedőt. A versenyre a város diákjai és iskolái nevezhettek 5 kategóriában és 3 korosztályban. Szintén nagy sikerrel indította útjára a Budaörsi Játékszín a kihelyezett színházi irodalom órákat. Ezek olyan előremutató kezdeményezések, amelyeket megmozgatják a fiatalokat, és amelyeket érdemes más közintézményeknek is példának tekinteniük.

2.6.2. Események, rendezvények, helyszínek

A 16-25 év közöttiek számára nincs, de legalábbis hiányos a programkínálat. Ahogy azt az egyik fókuszcsoporton megállapították a résztvevők: *„Nincs olyan ifjúsági élet, amit a város minősége lehetővé tenne.”* Ez egyrészt a főváros széles kínálata miatt kevésbé látványos hiányosság, de **igazából nincs is olyan közösségi tér, amelyet kikapcsolódásra, szórakozásra kifejezetten a fiatalok használhatnának.**

A legveszélyeztetettebb korosztálynak szánt programok hiányát erősíti, hogy a civil szervezetek programjaikat leginkább a kisebb, 8-12 éves korosztályra célozzák be, hiszen ezzel a korosztállyal „könnyebb”, több pozitív visszajelzést kapnak a szervezők és irányíthatóbb, alkalmazkodóbb is a fiatalabb generáció. Ebből következően pont a legnehezebb kamaszkorban, a felnőtté válás idején van hiány programokban, eseményekben, lehetőségekben a fiataloknak, nem találnak maguknak megfelelő szervezett programot vagy lehetőséget arra, hogy kialakítsák a maguk programjait.

Az önkormányzat a civil kezdeményezéseket jelentős anyagi forrással támogatja. 2005-2006-ban: 24-24 M Ft, 2007-2008: 30-30 M Ft, 2009-2010-ben 35-35 M Ft állt a civil szervezetek rendelkezésére. Ebből a forrásból részesültek az ifjúsággal foglalkozó civil szervezetek is. Évente kb. 70-80 szervezet pályázik, mintegy 170 pályázati programmal. Az

egyes programokat érintő létszámok nagyon eltérőek 20-200 fő között mozognak.

A fiatalok viszont kedvelik a „nagyrendezvényeket”, bulikat, városi forgatagot, szívesen vesznek részt városi szintű eseményeken, programokon. A legnagyobb arányban a Budaörs Napja rendezvényt látogatták. A spontán válaszadás⁷ alapján a válaszadók 22%-a nevezte meg, mint eseményt, amelyen részt vett. A fiatalok 8%-a a Budaörs Fesztiválon is részt vett. A fiatalok 22%-a jelezte, hogy részt vett utcabálon – amely mindkét előző eseményhez kapcsolódhatott. Fontos eseményként említették még két sportnapot, a Fut az Örs 8%, a Városi Sportnap pedig 10% spontán említést kapott. A majálist, gyereknapot és a művészeti napokat is megemlézték még a diákok.

Azt is megkérdeztük a diákoktól, hogy milyen eseményeket hiányolnak, milyen programokon vennének részt szívesen. Spontán válaszaikban leginkább a koncerteket hiányolták Budaörsről. A válaszadók 14%-a látna szívesen több koncertet. A második legtöbbet említett esemény valamiféle gasztronómiai program, sörfesztivál, borfesztivál vagy nagy közös vacsorázást, grillpartit említették. További – egyszeri – említést kaptak még: sportesemények, lovasbemutatók, virágszőnyeg, véradás, nemzeti emlékünnepek, cirkusz, vidámpark és kirándulások. Vagyis közösségi eseményekre, koncertekre lenne a fiataloknak a legnagyobb igényük. Ez az eredmény egybevág azzal is, hogy az utcabál a legsikeresebb rendezvénye a városnak a fiatalok szemében.

Hol vannak a fiatalok?

Fontos volt a gimnáziumi diákokkal folytatott kérdőíves felmérésben, hogy ők maguk nevezzék meg a saját kedvenc helyeiket a városban, ahol találkoznak, ahol együtt tudnak lenni. Az eredményekből azt láthatjuk, hogy a fiataloknak sok bevett, kedvenc városi helyük van, de sok helyet kerülnek, sok helyen problémáik, összetűzéseik akadtak és osztályonként, korcsoportonként is változnak a találkozóhelyek. Az iskola épülete mellett a Templom teret nevezték meg legtöbbször, a válaszadók 30%-a, mint kedvenc helyét. Ez azért is fontos, mert jelzi, hogy a Templom tér főtér funkciója megerősödni látszik, a diákok hajlandóak akár buszra is szállni, hogy eljussanak a kedvenc helyükhöz. Vagyis további közművelődési fejlesztések is jó helyen lesznek itt.

A Templom téren jelen lévő fiatalok, az egyik fókuszcsoporton részt vevők szerint inkább csellengenek, lődörögnek, mint értelmes tevékenységeket folytatnak. Ezért a fiatalok részére a programokon kívül felvetődött az ifjúsági szociális munka szükségessége is.

---

⁷ A spontán válaszadás értékei eltérhetnek a valós megjelenéstől, hiszen nem biztos, hogy mindenki emlékszik arra, hogy milyen eseményen vett részt. Mégis – ha az értékek önmagukban megtévesztők is lehetnek – az arányok fontosak, mert az események egymáshoz való viszonyát érzékeltetik.

A Templom térhez köthető, azt erősítő funkció a két további leglátogatottabb, kedvenc hely, a Szertár kávézó és a Pikler söröző is. További szórakozóhelyek, kocsmák, éttermek, kifőzdék is felkerültek a listára, mint az Ifjúsági Klub vagy a Garfildó, vagy a Bajnok.

Kedvenc helyszínek sokan sportolással kapcsolatos helyszínt neveztek meg, mint a szabadidőparkot (5%), a Sportcentrumot, ABS vagy a Decathlon játszótérét (2%), skateparkot (1%). Közterületi helyszíneket is megjelöltek, legtöbbször, 6% a buszvégállomást nevezték meg, mint kedvenc találkozási helyszínt, 3% a Kőhegyet, 6% a lakótelepet, 8% a tulipánparkot. Megemlített közterületi helyszínek még a Tavasz utcai pihenő, a városháza parkja, lépcsők, az iskolához közel lévő játszóterek.

A diákönkormányzattal történt egyeztetés azt is felszínre hozta, hogy a lakótelep köztereit már nem tartják vonzónak a fiatalok, sok a vandalizmus, gangekkel kerültek összetűzésbe, sokszor nem érzik biztonságban magukat. A diákok kifejezték hajlandóságukat arra, hogy a városházával együttműködve feltérképezzék azokat a helyeket, ahová egy-két pad letételével, tereprendezéssel kellemes zugokat, beszélgetősarkokat lehetne kialakítani a városban.

A fiatalok azt is jelezték, hogy leginkább este nincs hova menniük, amikor a játszótereket bezárják. Azzal egyetértettek, hogy a kisgyerekeknek szükségük van védett parkokra, játszóhelyekre, de ők így kizárva érzik magukat. A skate-parkon kívül nincs olyan közösségi szabad tér, ahol esténként, éjszakánként biztonságban szórakozhatnának. Vagyis a közösségi hely igénye, hiánya erőteljesen él a fiatalokban.

2.6.3. Sportolási lehetőségek, kerékpáros közlekedés

Az aktív mozgásra nevelés, az egészséges életmódra nevelés folyamatosan jelen lévő feladat az önkormányzat életében. Budaörs önkormányzata kiemelten kezeli az iskolai testnevelés infrastruktúrájának fejlesztését. A tornatermek és a szabadtéri sportudvarok túlnyomó részt jó állapotban vannak. Az iskolák nagy része is elégedett a sportlétesítmények állapotával, az önkormányzat tömegsportra fordított figyelmével. A tornatermek rendkívül kihasználtak, néhány esetben még hétvégén is reggeltől estig foglaltak. A fiatalok azonban azt is kiemelték, hogy a tornatermeket az iskolák sokszor külsős foglalkozásoknak, csoportoknak adják bérbe és így a tömegsportra vágyó fiataloknak kevesebb lehetőségük van a spontán játékra, sportolásra.

A településen lévő sportlétesítmények, amelyek az autópálya mentén, valamint a nagyobb lakótelepek mellett helyezkednek el, magas színvonalú sport és rekreációs igényeket képesek kielégíteni. A város legnagyobb sportlétesítménye a Sportcentrum és Szabadidőpark. A

létesítmény és a kiszolgáló épület állapota jó, de a csapatok nagy száma miatt az öltözőhelyiségek szűkösnek mondhatóak.

2010 őszén átadásra került a városi uszoda. Az úszási lehetőségek hiányát sok fiatal említette a kérdőíves felmérés során, amely az új létesítménnyel megoldódni látszik. Az uszoda nyitvatartásában is alkalmazkodik a fiatalok szabadidő-eltöltési szokásaihoz. A sportcsarnokot is nagy figyelem kíséri a fiatalok részéről. Az 1000 ülőhelyet is befogadó tér nem csak sportrendezvényeknek, hanem akár koncerteknek is helyet ad.

A városban erős az egyesületi sportélet, jelenleg 14 sportegyesület található a városban. A fiatalok körében a legelterjedtebb a Budaörsi Diáksport Egyesület, legtöbben ennek az egyesületnek a tagjai. A gimnáziumban végzett felmérés alapján a fiatalok 10%-a, egyenlő arányban budaörsiek és nem budaörsiek tagjai az egyesületnek.

A fiatalok a „nagyrendezvényekre”, programokra sokszor sokkal jobban elcsábíthatóak, mint a folyamatos, napi sportolásra. Házhoz kell vinni számukra az eseményeket, rendezvényeket. A fiatalok körében népszerű és hatásos az olyan „nagyrendezvények” szervezése, mint a Fut az Örs. A Kovács Zsigmond emlékverseny a Kesjár Csaba Általános iskola szervezésében a fiatalok nagy részét is megmozgatja, akik esetleg budapesti futóversenyekre nem mennének el. Az iskolák közötti sportversenyeknek – különböző ágakban – amelyet 2010-ben első ízben rendeznek meg az iskolák szintén fontos szerepe lehet az ifjúság sportéletében és a városban létrejövő kapcsolatok erősödésében.

A fiatalok azonban a város különböző sportlétesítményeit is szívesen használják. Jó hír, hogy a fiatalok szeretnek úszni, a fiatalok negyede, 24% rendszeresen úszik. Az uszodaberuházás ennek megfelelően a fiatalok körében a legnagyobb igényt kielégítő intézményt hozza létre a városban. Sokan az Illyés gimnázium adta sportolási lehetőségekkel is élnek (14%), de majdnem ugyanilyen sokan, a fiatalok 10%-a használja a Hermann futópályáját is. A Herman sportudvarán történt fejlesztések messze túlmutatnak az intézményi felhasználáson. Naponta fiatalok tucatjai használják a futó- kosárlabda- és műfüves pályákat.

A fiatalok 9%-a focizik, 4-4% használja a szabadidőparkot, illetve a Decathlon melletti játszóteret, 3% az atlétikai pályát. A szabadidőpark kihasználásának javításán érdemes elgondolkodnia a városnak.

A fiatalok azt is leírhatták, hogy milyen sportolási lehetőséget hiányolnak a városban. Igazi, többes említést jelentő ötlet, a válaszadók 5%-a jelezte egy homokos röplabdapálya igényét, 4% korcsolyázási, 3% lovaglási lehetőséget, 2-2% nagyobb skateparkot és szabadon használható focipályát szeretne. Egyéb sportlehetőségek, amelyek megemlítésre kerültek: teke, golf, kézilabda, tollaspálya, petanque, futópálya, vízilabda, extrém sportok lehetőségeit kérték.

Kerékpáros közlekedés

A kerékpárutak napjainkban újra jelentős szerephez jutnak a városok életében, újra életformává válik, sok fiatal a munkahelyére, és az iskolába is kerékpárral jár. A kerékpározás elterjedése életmódváltozást is magával hozhat, amely hozzájárul a lakosság egészségmegőrzéséhez és a fiatalabb korosztály sporthoz való elkötelezettségének kialakulásához. Budaörsön még hiányzik az összefüggő kerékpár-hálózat, de az elköteleződés már megtörtént. A budaörsi kerékpárút koncepciót 2006-ban fogadta el a város. Ez a tanulmány, illetve az ezt megelőző, 2005-ben elfogadott településszerkezeti terv tartalmazza a város által tervezett kerékpárutak nyomvonalát. Azóta minden útépítésnél a kerékpárutak is kiépülnek, így mára a kisebb átkötőutakkal együtt mintegy hat kilométernyi útszakasz használható kifejezetten kerékpározásra Budaörsön. Legutóbb a lakótelepen épült egy több városi intézményt, városházát, óvodát, iskolát, bevásárlóközpontot, sportcentrumot összekötő, valódi közlekedési alternatívát kínáló 2,5 kilométer hosszú szakasz. A hosszú távú terv majd' 32 kilométernyi városi belső kerékpárutat irányoz elő.

Budaörs kerékpárút-hálózat fejlesztésével nincs egyedül, nemzetközi projektben is részt vesz. A Central Europe BICY projektjében 8 másik közép-európai országgal közösen terveznek és valósítanak meg kerékpáros infrastruktúra beruházást: parkolók, és lopásvédelmi rendszereket, illetve fejlesztenek ki nemzetközi kerékpárstratégiát. A projekt 2013-ig tart.

Játszóterek

2005. évben elkezdődött a közterületi játszóterek játszótéri eszközeinek átalakítása, felújítása a magyar-európai szabványok és hatályos jogszabályok előírásainak megfelelően, továbbá parképítési és környezetrendezési beruházások valósultak meg, amelyek megvalósulását követően az ifjúság részére szabadon megközelíthető, összetettebb használati értékkel rendelkező, környezettudatosságra nevelő, sport- és játék lehetőséget biztosító felületek egyaránt létrejöttek. A játszótérfejlesztés mellett nagy gondot fordít az önkormányzat arra is, hogy a zöld területeket, a Budai hegyek közelségét minél jobban kihasználja, minél több ember számára váljék mindennapossá a kirándulás, kimozdulás. Ezért az önkormányzat több helyen is tanösvényeket, pihenőparkot létesített.

A városi grundok, „dühöngők”, játszóterek és játszóhelyek igen népszerűek a kisgyermekes családok, önszerveződő baráti és lakóhelyi közösségek körében. Ezek a területek újra és újra a sport, a kikapcsolódás és a közösségi élet színtereivé válnak. Mégis a nagyobb korcsoport – a 14-24 éves fiatalok részére sokszor a játszóterek zárva vannak, vagy éjszakára bezárnak, így a fiatalok esti helyszín nélkül maradnak.

Fontos további önkormányzati feladat, hogy az idősebb fiatalok, a 16-20 évesek számára is létrejöjjenek olyan „játzó-terek”, ahol sportolhatnak, szórakozhatnak. A Skate-park egy ilyen kezdeményezés, azonban további hasonló terek, akár focipályák, akár extrém sportpályák kialakítását is meg lehet fontolni.

2.6.4. Budapest vonzáskörzetében

A szabadidő-eltöltési szokásokban markáns demográfiai különbségek mutatkoznak. A Capital Research felmérése szerint a budaörsi lakosság 30%-a legalább havonta egyszer szokott Budapestre menni szórakozni, 23% pedig még ennél is ritkábban. A fiatalok 30%-a azonban a szabadidejének legalább a felét nem Budaörsön, hanem a fővárosban tölti. A 30 év felettiiek körében ez a „bejárás” arány drasztikusan 20% alá csökken. A 18-29 éves korosztály 17% pedig szabadidejének több, mint $\frac{3}{4}$ részét tölti Budapesten.

Budapest vonzása tehát a munkahelyeken és iskolákon túl leginkább a szabadidő eltöltésben nyilvánul meg. Ha a fiatalok nem találják kielégítőnek a budaörsi lehetőségeket, akkor biztos, hogy Budapestet fogják választani és nem csak moziba, hanem diszkóba, koncertre, sörözőbe is Budapesten fognak járni. Ezért nem meglepő, hogy fiatalok, idősebbek egyaránt mozit, több szórakozóhelyet, valamint uszodát és egyéb sportolási lehetőségeket említettek, ami jobban köthetné őket Budaörshöz.

A gimnázium diákjai között végzett felmérés szintén erőteljesen mutatja Budapest fiatalokra gyakorolt vonzerejét. A megkérdezett fiatalok 21%-a hetente többször is bemegy Budapestre szórakozni, barátokkal találkozni, míg további 21% teszi ezt hetente. Vagyis a fiatalok 42%-a szabadidejének számottevő részét Budapesten tölti el. Budaörsi szabadidő-eltöltésre több időt fordítanak azok, akik havonta csak 2-3 alkalommal járnak be Budapestre, ők alkotják a megkérdezetteknek 34%-át. Azok a fiatalok, akik szinte sohasem járnak be Budapestre szórakozni – akiknél ez évi szinten nem haladja meg az 1-2 alkalmat – a megkérdezetteknek kevesebb, mint 10%-át alkották.

Ez természetes adottság, és bizonyos funkciókban nem is lehet Budapesttel versenyre kelni. Hiszen vannak olyan szórakozási formák, amelyekhez egy nagyobb felvevőpiacra, nagyobb népességre van szükség, hogy megérje üzemeltetni, mint például egy 3D-s moziterem. Azonban meg lehet találni azokat a funkciókat, amelyekre a fiataloknak szükségük van és amelyeket a város is meg tud engedni magának. Ezzel nem csak az éjszakai hazajutás veszélyeitől kímélhetjük meg őket, hanem a helyi barátságaik is megerősödhetnek, és ezáltal erősebben kötődnek a városhoz.

2.6.5. A hipermarketek szerepe a fiatalok életében

A gimnázium diákjai között végzett felmérésben a fiatalok 20%-a említette spontán kedvenc találkozóhelyeként az Auchan, IKEA, McDonalds és KFC bevásárlóközpontokat.

A CR felmérése szerint a lakosság kétötöde hetente többször vásárol a budaörsi hipermarketekben, további 36%-uk pedig hetente legalább egyszer. A hipermarketek megbízható, olcsó, kényelmes találkozási helyet biztosítanak a fiataloknak így ők nem vásárolni, hanem találkozni, beszélgetni, együtt lenni járnak a hipermarketekbe. Egyúttal azonban kiteszik magukat a fogyasztói kultúra reklámjainak, hirdetéseinek, sodrásának miközben az alkotó, aktív, kreatív szabadidő-eltöltési szokások alakulása csorbát szenved.

2.6.6. Vállalkozásfejlesztés a szabadidő-eltöltés területén

Budaörs Város Önkormányzata a vállalkozások számára, működési támogatásnak nem minősülő, vissza nem térítendő pénzügyi támogatást nyújt munkahelyteremtésre, munkahelymegőrzésre és technológiai fejlesztést eredményező eszközberuházásokra.

2009-ben Budaörs önkormányzat képviselő-testülete 26 millió forint támogatást hagyott jóvá vállalkozásfejlesztésre. 2010-ben 100 millió forintos kerettel írta ki a pályázatot, amelyen munkahelyteremtésre és – megőrzésre illetve technológiai fejlesztést eredményező eszközberuházásra kérhetnek vissza nem térítendő támogatást a vállalkozók 25%-os önrész bemutatása mellett. A támogatás maximális mértéke 5 millió forint.

Ezt az összeget azonban újonnan létesített, fiatalok számára tartalmas szórakozást, időtöltést biztosító kulturált szórakozóhely, vendéglátóipari egység kialakítására nem lehet igénybe venni, hiszen csak már működő vállalkozás munkaerő-fejlesztésére vagy technológiai fejlesztésre lehet fordítani. Legalább ugyanilyen fontos lenne olyan vállalkozások támogatása – a privát szféra bevonása a társadalmi szolgáltatások megoldására – amelyek közösségi szolgáltatásokat látnak el. Mint például a biciklis szerviz és pihenőhely működtetése vagy kizárólag fiatalok számára működtetett vendéglátóipari egység – csocsóval, dartsszal, biliárddal felszerelve.

2.7. Önszerveződés, állampolgári öntudat, közélet, részvétel a döntéshozatalban, identitás

2.7.1. Tájékozottság, részvétel

A budaörsi identitás kialakulásának egyik legfontosabb feltétele, hogy a fiatalok érdeklődjenek és ismerjék a város életét, gondjait, eredményeit, programjait. Megértsék a döntési dilemmákat, a pénzügyi korlátok adta lehetőségeket, egyszóval tájékozottak legyenek, mert a helyi közügyeken keresztül válnak aktív, tudatos állampolgárrá.

Ezzel szemben azt tapasztaljuk, hogy a fiatalok kevésbé érdeklődnek a helyi élet ügyei iránt, keveset tudnak és az idősebb generációkhoz képest kevésbé érdekli őket a város élete. Legalábbis ez derül ki a Capital Research kutatásából, ami szerint a fiatalok között a legalacsonyabb, 42% azok aránya, akik magukat tájékozottnak tartják helyi ügyekben, és a megkérdezett fiatalok 7%-át pedig egyáltalán nem is érdekli, hogy mi történik a városban. Ez egyrészt életkori sajátosságnak is tekinthető, mert az emberek nagy része később, 20-as éveik derekán, a munkavállalás és a saját háztartásvezetés kapcsán kezd el érdeklődni a társadalmi folyamatok iránt, másrészt talán az oktatási rendszer elvontsága is okozza ezt a tájékozatlanságot.

A második demográfiai különbség és talán ok is a tájékozatlanságra a fiatalok eltérő szokásaiban keresendő a kommunikációs csatornák használatában. A fiatalok tájékozódási forrása a család dominanciáján kívül az internet. A fiatalok között a legmagasabb, 25% a www.budaors.hu -ról tájékozódók aránya, míg az idősebb csoportoknál ez az arány 16-18-4%. Vagyis ha a fiatalok számára információt szeretnénk közölni a városról, akkor azt legkönnyebben az interneten keresztül tehetjük, az internet hírportáljai sokkal nagyobb biztonsággal érik el a fiatalokat, mint a szórólapok, újságok és egyéb más információs csatornák. Ez a hírforrás azonban nem elég kiforrott, nem elég informatív, fiatalos ahhoz, hogy a fiatalok érdeklődését fenntartsa.

Egy rövid ideig alkalmazott Budaörs Önkormányzata ifjúsági referenst, aki a Közoktatási Iroda munkatársa volt. Az ő szervezésében vettek részt a budaörsi diákok a kistérségi diákszállamon is. Az ifjúsági referens egy összekötő kapocs lehetne az önkormányzat és intézményei és a fiatalság között, közreműködése kétoldalú kommunikációt, partneri viszonyt tenne lehetővé.

2.7.2. Önkéntesség, karitatív munka

A XXI. század elején Európában és így hazánkban is a segítőkészség vagy karitativitás fogalmának társadalmi felértékelődése figyelhető meg, ezt

jelzi a különféle karitatív szervezetek megalakulása, civil kezdeményezések megjelenése. A segítőkészség felértékelődése mögött többek között az a felismerés áll, hogy népcsoportok vagy egyének fontos, esetenként pótolhatatlan szellemi, kulturális vagy manuális értékek hordozói lehetnek, akik megsegítésére, megmentésére kell ösztönözni az embertársakat (Bábosik, 2004.). Ennek a viselkedésnek a hátterében is számos örökletes és tanult tényező lelhető fel.

Az Illyés Gyula gimnáziumban 2006/07-ben lefolytatott neveltségi szint felmérés is megmutatta, hogy a diákokban sokkal nagyobb az állampolgári elköteleződésre, a társadalmi szolidaritásra vonatkozó igény.

Ez követően az utóbbi 4 évben számos olyan sikeres és eredményes programot szervezett a gimnáziumi fiatalok részére, mely megteremtette annak a lehetőségét, hogy az egyesületek, civil szervezetek, vagy akár az önkormányzat által is finanszírozott szociális intézmények önkénteseket toborozzanak a fiatalok körében, karitatív és érzékenyítő programokat sorát szervezve.

A Diákönkormányzattal folytatott fókuszcsoporthoz tartozó interjúban a diákok részéről határozott igényként merült fel, hogy részt vegyenek társadalmi segítheteken, önkéntes- napokon. A fiatalok igényére fontos lenne reagálni és megteremteni annak a lehetőségét és feltételrendszerét, hogy civil szervezetek vagy akár az önkormányzat által finanszírozott szociális intézmények önkénteseket toborozzanak.

2.7.3. Önszerveződés, érdekérvényesítés

A gyermek és ifjúsági szervezetek, valamint a diák és ifjúsági öngazgatás kialakítása nélkül a demokrácia, a tolerancia kultúrájának elsajátítása elképzelhetetlen. és működésének elsődleges színtere – jelenleg – az iskola, a kollégium, ill. a civil szervezetek.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításai – összhangban számos hazai és nemzetközi jogszabállyal, egyezményrel – az oktatási intézményekben is előtérbe helyezték a diákok emberi-állampolgári, gyermeki és speciális tanulói jogait, ezek védelmét – a tanulók és felnőttek – szülők és pedagógusok – részéről egyaránt.

A törvény lehetőséget nyújt a tanulók, tanulóközösségek részére, hogy érdekeik képviseletére diákönkormányzatot hozhatnak létre. E törvényi lehetőség nyomán Budaörs város valamennyi oktatási intézményében megalakultak az iskolai diákönkormányzatok.

A gimnázium diákönkormányzatával tartott fókuszcsoporthoz tartozó megbeszélés alapján azt mondhatjuk, hogy valódi önálló döntéshozatallal, valódi

érdekérvényesítéssel csak a gimnáziumban rendelkeznek a diákönkormányzatok. Ez nyilván a fiatalok korából adódó felnőtté válási folyamatból is adódik, de a fokozatosság jegyében korábban is elképzelhető érdemi közreműködés.

A Polgármesteri Hivatal által szervezett, fiatalos stílusú városfejlesztő programokon, mint például a Future City Game nevű programon azt tapasztalhattuk, hogy a fiatalokban megvan az érdeklődés, megvan az igény, hogy beleszóljanak, hogy részt vegyenek a városi közéletben, akár a döntésekben is, azonban nincsenek kialakítva a csatornák, amelyeken a fiatalok és az önkormányzat kapcsolódhat, kommunikálhat egymással. A diákönkormányzat tagjai jó, hatékony ötletnek tartják egy városi szintű diákönkormányzat létrehozását is.

2.8. Összefoglaló helyzetértékelés

A helyzetértékelés elkészítésénél több forrásból dolgoztunk. Természetesen felhasználtunk statisztikai adatokat, majd alapul vettük a város korábbi stratégiai dokumentumait. Elsősorban a tavaly elkészült Integrált Városfejlesztési Stratégiát, mert az határozza meg a város fejlesztésének egészét jelentő hosszú távú stratégiát, amely a különböző részpolitikákat összefogja és irányítja. Az IVS-ből különösen a SWOT elemzést és a célrendszert emeltük ki. Emellett természetesen az ifjúság helyzetét befolyásoló több városi és kistérségi stratégiai dokumentumot is figyelembe vettük.

A tervezési munka során öt fókuszcsoportos és több egyéni interjúra⁸ is sor került. Az interjúk során személyes élethelyzetek tükrében kaptunk betekintést a város ifjúságpolitikai helyzetébe, az értékek és kihívások világába. Emellett az Illyés Gimnázium és Szakközépiskola diákjai körében kérdőíves felmérést is folytattunk.

A helyzetértékelés összefoglalását is a stratégia elején megfogalmazott rendszerbe foglaltuk össze, mindegyik témakörnél kiemelve a megfogalmazott értékeket és azokat a kihívásokat, amelyekre választ kell keresni.

2. táblázat helyzetértékelés összefoglaló

	ÉRTÉKEK	KIHÍVÁSOK
Társadalmi, intézményi	<ul style="list-style-type: none"> jó minőségű pedagógusok magas színvonalú oktatás óvoda és iskolafejlesztések sok támogatott szakkör 	<ul style="list-style-type: none"> Óvodai, bölcsődei, közoktatási férőhelyhiány sok budaörsi „nem fér be” a gimnáziumba városi információs központ hiánya

⁸ A politikusokkal folytatandó interjúk még folyamatban vannak.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ közösségi intézmények férőhelyhiánya
Szociálpolitika, esélyegyenlőség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ esélyteremtő közép és felsőfokú tanulmányi támogatások ▪ nyelvvizsga-finanszírozás 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a magas ingatlanárak miatt a fiatalok sokszor nem tudnak helyben maradni, túl szigorú lakástámogatási rendszer (Fecskeházak létesítése)
Egészségmegőrzés, mentálhigiéné	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>HPV védőoltás a 13-18 éves rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő lányok részére</u> ▪ <u>lisztérzékenységi szűrő-vizsgálat a nagycsoportos óvodásoknak</u> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pedagógusok fejlesztése, egészségügyi továbbképzés ▪ kisboltok ellenőrzése (alkohol és cigaretta árusítás) ▪ iskolai egészségvédelmi programok megvalósítása
Szabadidő, rekreáció	<ul style="list-style-type: none"> ▪ iskolai büfék ellenőrzése ▪ jó minőségű, védett játszóterek ▪ jó sportolási lehetőségek ▪ erős egyesületi sportélet ▪ színház, rendezvények minősége ▪ régészeti múzeum ▪ régészeti park és nyári tábor ▪ német nemzetiségi hagyományőrzés ▪ uszoda ▪ sportcsarnok ▪ Kiscsillag tehetségkutató verseny ▪ kihelyezett színházi irodalom órák ▪ Ifjúsági Klub 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a programok a 14-20 éves korosztályokat csak ritkán célozzák meg ▪ a könyvtárat nem használják a fiatalok, nehéz a megközelíthetősége ▪ jelenlegi modern technológiával ellátott mozi ▪ hobbi szintű sportolási lehetőség kevés ▪ szórakozási lehetőségek hiánya ▪ élő közösségi terek hiánya ▪ teázó, megfizethető, kulturált kávézó hiánya ▪ szabadtéri rendezvények hiánya ▪ szabadidőpark, rekreációs központ hiánya ▪ kisállatkert, botanikus kert hiánya ▪ internet, wifi elterjedtsége ▪ Hiányzik a főtér funkciója
Környezet, közlekedés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ erős városkarakter ▪ zöld területek ▪ jó összeköttetés Budapesttel ▪ jó a közbiztonság 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hiányos bicikliút hálózat, biciklitárolók ▪ veszélyes átkelőhelyek (pl Tetrapacknál) ▪ 88-as és környéki buszok összehangolatlansága ▪ közlekedési infrastruktúra (vonat+busz menetrend) összehangolatlan ▪ az iskolai órarend és a

közösségi részvétel, közélet, identitás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ testvérvárosi kapcsolatok ▪ Budaörs Napja, Fesztivál ▪ Heimatmuseum foglalkozásai ▪ egyházi ünnepek ▪ önkéntesség egyéni tanári kezdeményezésekre 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buszjáratok összehangolatlansága ▪ diákok és az önkormányzat közötti gyenge kapcsolat ▪ kistérségi diákszövetség ▪ Budaörsi fesztiválok igénytelenek ▪ önkéntesség elterjesztése ▪ állampolgári tudat fejlesztése ▪ ifjúsági referens az önkormányzatnál ▪ testvérvárosi kapcsolatok további kihasználása
--	---	--

A táblázatból jól látható, hogy a legtöbb kihívást az intézmény-független, közösségépítő, közösségfejlesztő, szabadidős tevékenységek terén találhatók. Összefoglalva a legfontosabb, kiemelt – az egyes kategóriákon átívelő kihívásokat:

1. **Budaörs város ifjúságpolitikájának legnagyobb kihívása a fiatalok szabadidős tevékenységeinek segítése,** energiáiknak hatékony csatornázása. Az intézmények önmagukban jól és hatékonyan működnek, ellátják a rájuk bízott feladatokat, azonban a fiatalok szabadidős tevékenységeinek koordinálása, segítése az intézményrendszeren kívül eső, sokszor inkább koordinációs feladat.
2. **A megvalósult ifjúságpolitikai intézkedések leginkább a 6-14 éves korcsoportra koncentrálnak, hiányoznak az ennél idősebb korosztályt is bevonó, megszólító programok, kezdeményezések.** Kevés a hely (játszótér), a program (foglalkozások, nyári programok, táborok) a 14 éven felüli gyerekeknek. A velük való szabadidős foglalkozást a civilek sokszor nem vállalják fel, mert „a kisebbekkel könnyebb”. Így viszont a nagyobbak kiszorulnak a közösségi helyekről, programokról. Példa erre a játszóterek esete, amelyek este 10 óra után bezárnak, hatékony védelmet nyújtva a vandalizmus, és a rossz életpéldát mutató nagyobbak játszóterei aktivitásaival szemben. Azonban ezzel egy időben nem alakultak ki az idősebbeknek olyan összejövetele helyek, ahol biztonságban, mégis akár a késő esti órákban is együtt lehetnének.
3. **Ifjúsági Klub nem működik és ezt megsínyli az egész civil, intézményi szakma, leginkább persze maguk a fiatalok.** Az Ifjúsági Klub működésének problémái, kezdetben a finanszírozási gondok, jelentősen lecsökkentették az ifjúság számára rendelkezésre álló programlehetőségeket, majd végül a klub bezárásakor teljesen ellehetetlenítették a helyzetüket. Az Ifjúsági

Klub volt az az intézmény, amelyik a 14-20 éves korosztály energiáit hatékonyan tudta kezelni. Azt a mértékű szabadságot adta meg a fiataloknak, amelyre szükségük volt, és egyben a fiatalok is elfogadták az Ifjúsági Klub kötöttségeit, szabályait. Egyfajta védett szórakozóhelyet jelentett.

4. **Az információáramlás problémája.** Sokszor minden rendelkezésre áll ahhoz, hogy intézmények, személyek együttműködjenek, mégis az információáramlási csatornák kiépületlensége miatt a kezdeményezések, programok nem érik el a célcsoportot, illetve a másik irányban, a célcsoport, az ifjúság igényei nem érik el a programok nyújtóit. Miközben sok intézmény munkatársától azt a megerősítést kaptuk, hogy hajlandóak az együttműködésre, sőt a fiatalok maguk is hajlandóak aktívabb szerepvállalásra, akár város-takarításra, önkéntes munkára is, ez **a hajlandóság vagy jó szándék a szervezés hiányosságai miatt elenyészik, nem hasznosul.**

3. Stratégiai célok

Az ifjúsági koncepció és cselekvési program kialakításakor az alábbi alapelveket tartjuk fontosnak és kívánjuk érvényre juttatni.

- **Az ifjúság új értékek hordozója**, innovatív és korszerű tudással rendelkező, értékteremtő erőforrása a városnak. A város fejlesztése csak az ifjúság együttműködésével tud megvalósulni.
- A város ifjúságpolitikai koncepciójának ahhoz kell segítséget nyújtania, hogy **a fiatalok felismerjék saját képességeiket**, kialakulhasson bennük az a kreatív, rugalmas, kezdeményező magatartás, amely jövőbeni boldogságuk fontos alapja lehet: munka, szabadidő, társas kapcsolatok vonatkozásában. A társadalmi együttélést (jogokat, felelősséget) a családban, illetve értékalapú, általuk formált, kezdeményezett közösségekben ismerjék meg és gyakorolhassák.
- A **szolidaritás elve** szerint az önkormányzat egyenlő esélyeket kíván nyújtani minden fiatal számára, hogy fizikai és szellemi képességeiket kiteljesíthessék. A hátrányos helyzetű fiatalok szolgáltatásokhoz való hozzáférését különös hangsúllyal támogatja az önkormányzat.
- Alapvető fontosságú az ifjúság demokratikus közéleti szocializációja, a korosztály participációs formáinak kialakulása. Ezért a **részvétel elve** alapján biztosítani kell az ifjúság részvételi lehetőségét a rájuk vonatkozó döntések előkészítésében. Az önszerveződési formák tiszteletben tartása és felkarolása által az önkormányzat nem a fiatalok helyett kíván döntéseket hozni, hanem bátorítani kívánja a fiatalokat, hogy saját életük és közösségeik önálló szervezéséhez, döntéshozatalhoz segítse hozzá.

3.1. Az Ifjúságpolitikai Koncepció célrendszere

3.1.1. Jövőkép és átfogó cél

Az ifjúságpolitikai koncepció célrendszere az átfogó Integrált Városfejlesztési Stratégiából levezetve fogalmazható meg. Budaörs Integrált Városfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott jövőképe szerint Budaörs hosszú távú célja, hogy a Minőségi Szolgáltatások Városává váljon – a közszolgáltatások és az egyéb városi szolgáltatások terén egyaránt.

Ennek értelmében az Ifjúságpolitikai koncepció hosszú távú célja, hogy **a város szolgáltatásain keresztül hozzájáruljon ahhoz, hogy Budaörs ifjúsága, a város fiataljai tájékozott, kreatív, mobil, kész európai polgárokká váljanak.**

Vagyis a koncepció átfogó célja az, hogy a város fiataljait hozzásegítse, hogy mielőbb elsajátíthassák a felnőtt, önmagukért és környezetükért felelős, érte tenni képes, aktív magatartási formákat. Ezzel párhuzamosan a település ifjúságpolitikájának célja, hogy úgy alakítsa a város életét, hogy a város megfelelő környezeti feltételeket jelentsen a felnövekvő fiatal korosztály számára, ahol otthon érezhetik magukat, ahol kiszámíthatóak az életviszonyaik, ahol problémák esetén szakértő segítséget találnak azok megoldásához, és ahol felkészülhetnek a felelősen élő és cselekvő magyar állampolgárként és Európai Unió polgárként való felnőtt életre.

Az átfogó cél igazodási pontként szolgál a stratégia megvalósítandó fejlesztései számára az **elkövetkező 10-12 év** ifjúságpolitikai fejlesztései és cselekvései számára.

3.2. Középtávú ágazati célok

A hosszú távú célt tematikus kb. 5-8 éves időtávra vonatkozó középtávú célokon keresztül valósíthatja meg a város.

3.2.1. Települési identitás erősítése

Budaörs jövője hosszú távon az erős települési identitással rendelkező, tősgyökeres, a hagyományokhoz hű és Budaörs történelmét ismerő polgárokon múlik, akik a települést nem csak használják, hanem azért tenni is képesek, tudnak. A települési identitás erősítését már a fiatalok között el kell kezdeni.

Ennek érdekében Budaörs növelni szeretné az itt lakó és itt tanuló fiatalok városhoz való személyes kötődését, illetve a lakókörnyezetükért vállalt nagyobb személyes hozzájárulást. A középtávú cél megvalósítását két irányvonal segíti elő:

- **Aktív állampolgárrá válás segítése**

Az önkormányzatnak szerepet kell vállalnia abban, hogy a városban felnövekvő fiatalok tájékozott, kreatív, aktív polgárokká váljanak, akik felnőtté válva részt vesznek majd a közösség életében és felelősséget éreznek a városért.

Hivatalosan el kell ismerni, hogy a fiataloknak kulcsfontosságú szerepük van a lakóközösségükön belül, és ezért aktívan kell törekedni a velük való együttműködésre, s ösztönözni őket, hogy vegyenek részt a közösségi életben.

Az ifjúság aktív állampolgárrá válásának elősegítése érdekében az önkormányzat az ifjúság önszerveződő szervezeteinek, programjainak erősítésével kíván hozzájárulni. E mellett az önkormányzat be kívánja vonni a fiatalokat a városi döntéshozatalba, ki kívánja alakítani a fiatalokat érintő kérdésekben a fiatalokkal való konzultáció rendszerét. Ezeknek a céloknak az elérésében a belső (önmagára reflektáló) városmarketing eszközeit használhatja fel az önkormányzat.

- **Szolidaritás erősítés**

A közösségért tenni képes állampolgároknak nyitottnak kell lenniük a társadalmi problémák felismerésére és késznek kell lennie ezen problémák orvoslására is. Ennek megfelelően a budaörsi önkormányzat számára fontos, hogy növekedjen a budaörsi fiatalok szolidaritás tudata. Ennek a célnak az elérését az önkormányzat érzékenyítő kampányok szervezésével, a társadalmi befogadás, szolidaritás erősítésével és az önkéntes munka elterjesztésével kívánja elősegíteni.

3.2.2. Kulturált és inspiráló rekreációs környezet kialakítása

A koncepció az értelmes szabadidőtöltés feltételeinek biztosítását és ezen terület fejlesztését prevencióként, megelőzésként kiemelt fontosságúnak tartja. A város elsődleges célja, hogy a fiatalok minél inkább otthon érezzék magukat, minél több időt töltsenek a városban. A fiatalok életminőségének egyik fokmérője, hogy milyen módon tudják eltölteni a szabadidejüket, tehát kulturált és inspiráló rekreációs, szabadidős környezetet találnak-e a városban. A rekreációs szolgáltatásokon keresztül a város olyan életteret tud biztosítani a fiatalok számára, ahol szellemi, testi és lelki fejlődésük kibontakozhat. Ennek érdekében ifjúságbaráttá kell tenni a városi környezetet, és a fiatalok számára is elérhetővé kell tenni a sport-rekreációs és szórakozási eseményeket és szolgáltatásokat.

- **Városi környezet**

A közterületek sokszor a fiatalok spontán együttléteinek a helyszínei, ezért fontos szerepet töltenek be a fiatalok életében. A város közterületei, közösségi terei jelenleg nem tudják kielégítő minőségben szolgálni a fiatalok rekreációs igényeit. A városfejlesztésen keresztül a város arra törekszik, hogy új és megújított magas minőségű városi terek jöjjenek

létre, amelyek új funkciókkal rendelkezhetnek és kialakításuk a fiatalok együttműködésével valósul meg. A városfejlesztésnek nem csak a kiemelt városi területekre, hanem a kieső, városszéli területekre is oda kell figyelnie, amelyek különösen csábítóak csellengésre.

- ***Sport-rekreációs és szórakozási szolgáltatások***

A közösségi helyek és szolgáltatások egyre markánsabb igénybevétele szintén az összetartozást és a helyi identitást erősíti és ezzel az önkormányzat befektetéseinek a hatékonyságát növeli. Az önkormányzat a fiatalok számára vonzó szolgáltatási struktúra kialakításánál egyaránt épít az önkormányzati és a privát szolgáltatást nyújtókra is.

- ***Sport-rekreációs és szórakozási események, programok***

A szolgáltatások biztosításán kívül az ifjúság számára fontos, hogy szervezett események, programok is rendelkezésre álljanak, akár sportesemények, akár kulturális vagy más szórakozási lehetőségek tekintetében. Ezért az önkormányzat különösen nagy hangsúlyt fektet a különböző városi terek, szolgáltatások animálására, illetve a civil szervezetek együttműködésére számítva a fiataloknak szóló programok kínálatának bővítését szeretné elérni.

3.2.3. Igényekre válaszoló intézmény- és infrastruktúra-rendszer fejlesztése

Budaörs lélekszáma az elmúlt 10 évben a Budapest környéki agglomeráció növekedési tendenciáinak megfelelően, azt megerősítve folyamatosan nőtt. A város célja a tudatos fejlesztés, amit a hozzá kapcsolódó, jelentős igényekkel rendelkező városi intézményi –oktatási, szociális, egészségügyi, lakáspolitikai, közbiztonsági, stb. – struktúra is megalapoz. Ennek megfelelően az ifjúságpolitikai koncepció harmadik középtávú pillére az igényekre válaszoló intézmény- és infrastruktúrárendszer fejlesztése a városi életminőség fejlesztése érdekében.

Az intézményi infrastruktúra-fejlesztés középtávú cél érdekében három irányvonal mentén fogalmaz meg tennivalókat az ifjúságpolitikai koncepció:

- ***Intézményi hatékonyság növelése***

Budaörs város folyamatosan – az igények felbecsülésének függvényében – bővíti intézményi kapacitásait. Az egyes intézmények hatékonyságának növelése a kapcsolati hálók erősítésével fokozható. A kapacitásbővítés mellett fontos, hogy az önmagukban jól és hatékonyan működő

intézmények között javuljon az információáramlás és az együttműködési csatornák kialakulásával a helyi szintű partnerségek erősödjenek.

- **Közbiztonság-közlekedés javítása**

A közlekedési infrastruktúra összehangolásával, a fiatalok által kedvelt kerékpáros infrastruktúra fejlesztésével és a városi közbiztonság növelésével az önkormányzat a fiatalok életminőségét is javítani kívánja a városban.

- **Otthonteremtés**

A város szolgáltatási rendszerének egyik fontos eleme, hogy a lehető leghatékonyabb esélyegyenlőséget szolgáló otthonteremtési formát alakítsa ki a város. A budaörsi fiatalok helyben maradásának egyik fontos eleme lehet a Fecskeházak kialakítása, amelynek feltételrendszerét és programját az önkormányzat ki kívánja dolgozni.

4. Cselekvési program

A cselekvési program a helyzetelemzésre és az egyeztetések alatt megfogalmazott igényekre építve megfogható, feladatokat fogalmaz meg, amelyek alapján a középtávú célok megvalósíthatóak és ezeken keresztül az ifjúságpolitikai koncepció hosszú távú célkitűzése és jövőképe megvalósulhat.

A cselekvési program időtávja kb 2-3 év. Ennyi idő alatt lehet érzékelhető változásokat, illetve a cselekvési programban megfogalmazott célokat elérni.

4.1. Települési identitás erősítése

4.1.1. Aktív állampolgárrá válás segítése

1. A fiatalok Budaörs történelmének és jelenének jobb megismerése érdekében városi szintű vagy iskolák közötti **helyismereti játékok** rendszerének kialakítása. A versenyek többféle kategóriában, mint például csapatvetélkedők, videók, művészeti alkotások formájában lehet meghirdetni.
2. A fiatalok körében erősödő **városi identitástudat** növelése érdekében a város belső **városmarketing** aktivitásainak a fiatalok célcsoportját is tartalmazni kell. A marketingtevékenység többek között városi programok, vetélkedők, modern információ-szolgáltatási felületek létrehozásával, aktív párbeszéd kialakításával valósítható meg.
3. A fiatalokból álló demokratikus testület választásával gondot kell fordítani véleményük kikérésére, észrevételeik meghallgatására és megoldására, valamint érdekegyeztetésre. Ennek a funkciónak megfelelően egyfajta **városi szintű diákönkormányzat** létrehozása. A diákság képviselői és az önkormányzat munkatársai közötti rendszeres egyeztetés rendszerét ki kell alakítani.
4. Növelni kell a **diák- és civil szervezetek érdekérvényesítő képességét** és ki kell alakítani az ezt lehetővé tevő cselekvési teret. A képviselő-testületnek a fiatalokat érintő fontosabb kérdésekben ki kell kérniük a fiatalokból álló demokratikus véleményező testület véleményét. Ki kell dolgozni a konzultációs folyamat rendszerét.

5. Budaörsnek aktív szerepet kell vállalnia a kistérségi regionális ifjúságpolitikai együttműködésben – a **kistérségi diákparlamentet** Törökbálint után Budaörsön is meg kell szervezni.
6. Az ifjúsági csereprogramok a fiatalok szélesebb világlátásának kialakítását célozzák. A város nemzetközi kapcsolatainak alakításakor mindenkor figyelembe kell venni a lehetséges ifjúsági kapcsolatokat, kiemelten kezelve az **ifjúsági csereprogramok** lehetőségét.
7. A **fiatalok társadalmi felelősségvállalással** kapcsolatos elképzeléseit, ötleteit támogatni kell. Akár – párizsi mintára - egyfajta alap létrehozásával, amelyre kiforrott projektötletekkel pályázhatnak.

4.1.2. Szolidaritás erősítése

- Építeni kell a fiatalok körében jelen lévő szolidaritás, az önkéntes munka iránti igényre. Intézményi szinten segíteni kell az együttműködések kialakulását oktatási intézmények és civil szervezetek, segítő intézmények között, hogy a fiatalok saját igényeik szerint megtalálhassák a számukra fontos önkéntes munkalehetőségeket. Az iskolán kívüli **önkéntes programokban** való részvétel a társadalmi felelősségvállalás erősödése mellett a fiatalok munkavállalási esélyeit is növelik.
- Meg kell vizsgálni egyfajta **„Projekthét” kialakításának** lehetőségét. A Projekthét keretében a fiatalok egy civil szervezettel vagy önkormányzati szolgáltató intézménnyel együttműködve nagyobb szabású akción – a városban maradandó, akár művészeti, akár társadalmi munka – vesznek részt például az utolsó tanítási hét idején. A Projekthét ötletére külön pályázati keret állhat rendelkezésre, de mindenképpen fontos, hogy a fiatalok az akció megtervezésében is részt vegyenek már ily módon is erősítve az önállóságot, az önálló döntéshozást. (Tipikus akciók lehetnek: unalmas felületek kifestése, faültetés, várostisztítás, szociális intézményben segítség)
- Erősíteni kell az életre készítő programok és szervezetek (szegénység, fogyatékoság) jelenlétét az oktatási intézményekben, hogy minél nagyobb lefedettséggel, minél több diákhoz jusson el.

4.2. Kulturált és inspiráló rekreációs környezet kialakítása

4.2.1. Városi környezet

1. A városi közösségi terek minőségi fejlesztése érdekében el kell készíteni a találkozóhelyek és potenciális **találkozóhelyek kataszterét** és a szükséges fejlesztések listáját a diákok segítségével.
2. A diákok által kialakított közösségi várostérkép (kataszter) segítségével a kisebb fejlesztések megvalósítása (pl tűzrakóhely kialakítása, padok-asztalok, stb.)
3. A Templom tér az egyik legfontosabb találkozóhelye a fiataloknak. Ezért a templom téren növelni kell a fiataloknak szóló programok számát, illetve erősíteni kell a csellengő fiatalok felé forduló utcai szociális munkát.

4.2.2. Sport-rekreációs és szórakozási szolgáltatások

1. A skateboard pálya előkészítés alatt álló lefedése, téliesítése
2. További sportolási lehetőségek bevezetése a városba, **extrém sportok** (pl. mászófal), szabadon használható focipálya kialakítása közterületeken, vagy **magánérés fejlesztések támogatása**. A kisebbeknek fenntartott és kora este bezáró játszóterek mellett olyan területek kialakítása, ahol a fiatalok este 8 után is össze tudnak jönni a városban.
3. A város fontosabb közösségi helyszínein, intézményeiben, közterületein és parkjaiban **wifi lefedettség** kialakítása és fejlesztése. A „wifi parkok” térképéről szóló információ terjesztése.
4. Növelni kell a jelenlegi szabadidő-infrastruktúra hatékonyságát. A sportolási, közművelődési és egyéb közösségi forrásokból is fenntartott szolgáltatások kínálatának bővítése.
5. A graffitizést értelmes keretek közé kell terelni. Ki kell nevezni egy graffitizésre alkalmas felületet, amely a köz- és lakóépületek helyett értelmes és hasznos irányba tereli a graffitizők kreativitását. A **graffitifal bevezetését** graffiti versenyek rendezésével lehet elősegíteni.
6. Diákokkal és cégekkel együttműködve egy „fenntartható fejlődés tanösvény” kialakítása.

7. Ki kell alakítani annak rendszerét, hogy a vállalkozásfejlesztési forrásokból új, a **fiatalokat is szolgáló szolgáltatások kialakítására** lehessen vállalkozásindítási **támogatást kapni**, pl. teaház, biciklijavító-pumpaállomás, stb.
8. Növelni kell a fiatalokkal végzett **utcai szociális munkát** – az iskolapszichológus, szabadidő-szervező, drogprevenciós koordinátor, gyermekvédelmi felelős együttműködésével – kell új motivációt nyújtani a csellengő, lemorzsolódó, magatartási zavarokkal küzdő gyermekeknek.

4.2.3. Sport-rekreációs és szórakozási programok, események

1. Javítani kell a létező programok, rendezvények ismertségét a fiatalok között, egyúttal az egybeeséseket is csökkenteni kell. Ennek érdekében meg kell teremteni a budaörsi rendezvények, **programok éves programfüzetét**, továbbá a fiatalok által használt információs felületeket kell használni az információáramlás csatornáiként.
2. A **civil pályázatok 10%-át kifejezetten a 16-25 éves korosztálynak** (ez a programok szempontjából legelhanyagoltabb és a legveszélyeztetettebb korcsoport) szánt programokra kell fordítani, ennek keretében fontos feltétel kell legyen, hogy legalább este 10-ig tartó programok is legyenek a fiatalok részére. Annak a lehetőségét biztosítani, hogy az ifjúsági civil szervezetek díjmentesen vehessék igénybe a közművelődési intézményeket a kiemelt ifjúsági programok esetében.
3. Növelni kell a városban a **koncertek** számát, mind profi, mind amatőr és akár helyi garázs-zenekarok bevonásával is. Az uszoda melletti sportcsarnokot és különböző szabadtéri helyszíneket is be kell vonni a **koncerthelyszínek** közé.
4. Segíteni kell az ifjúsági zenei élet kifejlődését, garázs-zenekarok alakulását és fejlődését. A „Posta épületének” –tervezett kulturális rendezvényközpont-pincéjében létrejövő közösségi helyiségek között próbatermek, koncerttermek és hangstúdiók kialakítása a cél, úgy, hogy e mellett zeneművészeti szakember is segítse a fiatalok önálló próbálkozásait.

4.3. Igényekre válaszoló intézmény- és infrastruktúra-rendszer fejlesztése

4.3.1. Intézményi hatékonyság növelése

1. A fiatalok által használt információs csatornák bevonása az önkormányzati kommunikációba, ezen belül is kifejezetten a városmarketing feladataiba. Az **ifjúsági információs pontot** már virtuálisan, az interneten kell létrehozni, ahol a fiataloknak szóló információk „terítése” mellett interaktív felületen folyhat a kommunikáció az ifjúság és az önkormányzat között. Erre megfelelő lehet például a Facebookon elindított Budaörsi Ifjúság csoport is, amelyet már egyes intézmények elkezdtek spontán módon használni.
2. A Polgármesteri Hivatalon belül az ifjúsági ügyek erőteljesebb képviselőjére van szükség. **Ifjúsági referens** alkalmazása, aki az összekötő kapocs lenne az ifjúság szervezetei, az ifjúságnak szolgáltatást nyújtó civil szervezetek, intézmények és az önkormányzat között. Segítenie kell az ifjúsági önszerveződések munkáját, az információáramlást is. Az ifjúságpolitika területén fontos lenne egy városi szintű szabadidő-szervező munkakör kialakítása is.
3. A szabadidő eltöltés jelentőségére tekintettel nem csak az önkormányzaton belül, hanem az egész városban fontos a **szabadidő-koordináció**. Ki kell alakítani a szabadidő-felelős tanárok, a diákok képviselői, szabadidős tevékenységeket nyújtó szervezetek, a gyermekvédelmi szolgálat és a közművelődési intézmények részvételével egy koordinatív városi szabadidő-tanácsot.
4. Az iskolaszékeket, a szülői munkaközösségeket nagyobb aktivitásra kell készíteni a partneri viszony kialakítása, a közoktatási törvényben biztosított szülői jogok érvényesítése érdekében.
5. A **szülők bevonása az ifjúságsegítő munkába** Szülők Iskolája programsorozat kialakításával. A gyermekeikért aggódó, felelősséget érző szülők számára – és velük együttműködve – különböző szakmai fórumok kialakítása, a fiatalokat egészséges fejlődését veszélyeztető problémákról, jelenségekről, szülői szerepekről szóló tájékoztató előadások és fórumok tartása külső szakemberekkel.
6. Létre kell hozni a veszélyeztetett fiatalokkal foglalkozó intézmények és szakemberek együttműködésének fórumait, elő kell segíteni a **szakemberek továbbképzését**. Ennek keretében például a háziorvosok és egészségügyi dolgozók drogszimptóma-felismerő

képességét, vagy a nevelési tanácsadó és a családsegítő szolgálat együttműködését lehet erősíteni. Ezzel összhangban javítani kell a fejlesztőpedagógusok és pszichológusok hatékonyságát az oktatási intézményekben.

7. A családsegítő szolgálat és civil szervezetek együttműködésében erősíteni kell a kortárssegítő rendszert, akár pályázati források megnyitásával vagy átcsatornázásával is.

4.3.2. Közbiztonság-közlekedés javítása

1. A diákok közreműködésével elő kell segíteni a tanítási rendhez illeszkedő környéki **menetrend kialakítását**.
2. A fenntartható városstratégiák értelmében a bicikliút és biciklitároló-hálózat fejlesztése, a **bicikliút-hálózathoz szükséges kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése**.
3. A diákok segítségével fel kell térképezni a főbb közlekedési helyeket, átkelőket és meg kell teremteni ezek biztonságosabbá tételét jelzőlámpa vagy zebra segítségével.

4.3.3. Otthonteremtés

1. A Fecskeházak program kialakítása a városban felnőtt, fiatal családok helyben maradásának elősegítésére. A Fecskeház programnak különösen nagy figyelmet kell szentelnie a fiatalok közösségi életének színtereire, a Fecskeház közösségi helyiségeinek kialakítására és használatára.

5. Melléklet: A civil fórumok tartalmi összefoglalója

5.1. Fókuszcsoport ülés a történelmi egyházak és sport-szabadidős civil szervezetek és részvételével

Az ülés ideje: 2010. április 29.

Helye: Városháza

Jelenléti ív szerint a résztvevők száma: 8 fő

Résztvevő szervezetek: evangélikus egyház képviselője, oktatási-szabadidős civil szervezetek

A csoportban számos „ifjúság-közeli”, az ifjúsági programok terén tevékenykedő személy vett részt.

Ez a csoport leginkább „ötletgyár”-ként működött, ötleteik, javaslataik már többször elhangzottak különböző fórumokon, és elmondásuk szerint éppen azért nem találtak kellő befogadásra, mert markánsan képviselik az ifjúsági szubkultúra értékrendjét.

Problémák:

- A Templom téren sok a csellengő-lézengő fiatal, számukra is kell valamilyen tevékenységet találni.
- Nincs mozi a városban, a filmklubok iránt nem elégséges az érdeklődés, mert nem töltik be a mozi „találkozóhely” funkcióját.
- Nincs megfelelő konferenciaterem, sokfunkciós rendezvényközpont a városban.
- Az ifjúsági zenekaroknak nincs hova menniük: nincs hol játszaniuk, nincs hol tárolniuk a hangszereket.⁹
- A Baba-mama klub nem működhet egy helyszínen egyéb ifjúsági programokkal, higiéniai okokból.
- Ispánki táborhely sorsa rendezetlen. A nagy távolság, nehézkes közlekedés miatt még kedvezményes árak mellett sem éri meg pl. erdei iskola megrendezésére. Üzemeltetési szerződés megszűnt.

Javaslatok:

- A kallódó, csellengő fiatalok számára fontos az utcai szociális munka

---

⁹ Így alakulnak ki a lakosok között időnként szomszédsági vitákat is kiváltó az úgynevezett „garázszenekarok”.

erősítése.

- Szükség van szabadon felhasználható közösségi helyekre. Igaz az önkormányzati intézményhálózat kiterjedt, mégsem elérhetőek ezek a helyek – pl. lakótelepi közösségi ház – mert intézmények fenntartása érdekében sok „fizetős programot” rendeznek.
- A fiatalok a saját maguk által készített, előkészített programokat élvezik a legjobban. Teret kell engedni a fiatalok kreativitásának és szervezőképességének a zsíros kenyér kenéstől a koncertszervezésig.
- Élményekre, közös élményekre van szükségük a fiataloknak, mindennek ez a kulcsa.
- Minél veszélyesebb, extrémebb dolgokat kell kínálni, ezek kötik le a fiatalokat.
- Megfelelő szervezéssel, rendezettséggel bármilyen program megoldható kulturált keretek között.
- Ifjúsági igény mutatkozik a következőkre: graffitizés, gördeszkapálya, kerékpárutak.
- Műanyag sípályára van szükség. De egyéb veszélyes – és olcsóbb – sporttevékenység is jó „energialevezető” hely lehetne. Pl. boulder vagy mászófal, klubhelyiség.
- Ifjúsági fórumra van szükség az igények tényleges felmérésére, ugyanakkor a háttérből a felnőttnek kell irányítania.

5.2. Fókuszcsoport ülés a civil szervezetek részvételével 2.

Az ülés ideje: 2010. május 17.

Helye: Városháza

Jelenléti ív szerint a résztvevők száma: 12 fő (Vöröskereszt, Zöld kör, Energia-kontakt, óvodák alapítványai, KEF, Illyés Gimnázium)

Meghívott szervezetek: egyházak és civil szervezetek (kb. 100 intézmény)

A civil szervezetek csoportja elsősorban **a szabadidős, rekreációs tevékenységre**, az ezzel kapcsolatos hiányokra, problémákra, megoldandó feladatokra, kihívásokra fókuszált, másodsorban javaslatokat tett az ifjúsági szabadidős programok fejlesztési irányaira. A csoport néhány tagja azt is világossá tette, hogy amikor az ifjúság szabadidős tevékenységéről beszélünk, akkor a helyi közösség(ek) alakulásáról, fejlesztéséről is beszélünk, és a helyi közösségek alakulása jelentősen befolyásolja a város „megtartó képességének” alakulását.¹⁰

Problémák, értékelések:

- Az óvodai csoportok „töltése” ellenére kevés az óvodai férőhely, ez a fiatal szülőket (is) érzékenyen érintheti.
- Az önkormányzat minden értelmes ifjúsági programra tett kezdeményezést támogat. Mint például az iskolák közötti sportversenyek beindítását 2010-től.
- Nincs olyan ifjúsági élet, amit a város minősége lehetővé tenne.
- A városban a szórakozás, szabadidős programok az óvodás korosztálytól a kiskamaszokig (11-12 éves korosztályig) fedi le a fiatalokat, vagyis a gyerekeket. A szó szerinti ifjúság számára nincs megfelelő kínálat.
- Rosszak az információs csatornák, a programok nem jutnak el a fiatalokhoz.
- A fiatalok számára a házibuli rendezése az egyetlen lehetőség, rendeznek is nagy létszámú házibulikat a városban. Egyéb esti szórakozás helyben nincs.
- A lakótelepi közösségi házat feljelentették csendháborításért, amikor diszkót rendezett a fiataloknak. (Egyéb programok vannak, a keleti harcművészettől a kártyaklubig).
- A zenei és hangszeres képzés nagyon jó ezt kell tovább fejleszteni.
- Az iskola-egészségügy rendszer kiváló.
- Kell egy hely, amit a fiatalok magukénak tudhatnak, ami összefogja őket. Ezt a feladatot a jelen finanszírozási helyzetben az Ifjúsági

---

¹⁰ . Az ifjúsági klub működésével kapcsolatos problémákra mint kivétel nélkül minden fókuszcsoport, ez a csoport is kitért, ezt azonban itt nem mutatjuk be újra.

Klub már nem tudja betölteni.

- Az Illyés Gimnáziumban van önálló státusszal rendelkező szabadidő-felelős tanár, aki kulcsfontosságú lehet akár a városi szintű ifjúságpolitika kialakításában is.

Javaslatok:

- Szemléletváltásra van szükség: elsődlegesnek kell lennie a város számára, hogy óvjuk a fiatal nemzedéket. Teaházak, érzékenyítő programok és egyéb „szelíd” programok segítenék a fiatalok tartalmas és integráló szabadidős tevékenységét.
- A mai fiatalok számára mindenekelőtt *élmények* szükségesek ahhoz, hogy ne induljanak el nemkívánatos „utakra” (drogozás stb.)
- Jó lenne pl. az ifjúsági zenei életet, a tehetségkutatást tovább fejleszteni, többféle zenei műfajban érvényesíteni. Teret kellene engedni például a garázszenekarok számára.
- Helyi programokat kell indítani, helyi közösségeket, helyi ifjúsági közösségeket erősíteni. Olyan tartalmas témák felé kell terelni a fiatalok érdeklődését, mint például a fenntartható fejlődés, az energiaforrásokkal való ésszerű gazdálkodás. „Ne higgyük, hogy nem kell hely a fiataloknak.”
- Fontos lenne egy ifjúsági referens, aki koordinálná a városban az ifjúsági programokat, elősegítené a pályázatokat.
- Nem érdemes mozit létrehozni a városban.
- Szakképzési intézmény kialakítására nincs szükség a városban.
- Az uszoda árkategória rendszerének továbbra is támogatnia kell az ifjúsági korcsoportot.
- A fenntartható fejlődésre nevelő tanösvény kialakítása. Állatfarm – kvázi oktató-mintafarm – létrehozása.
- Kortárs segítség megerősítése, akár a szabadidő-eltöltésben is.

5.3. Fókuszcsoport ülés a közművelődés-kultúra kulcsszereplőinek részvételével

Az ülés ideje: 2010. április 29.

Helye: Városháza

Jelenléti ív szerint a résztvevők száma: 6 fő

Résztvevő szervezetek: Budaörsi Játékszín, könyvtár, Jókai Mór Művelődési ház, Heimatmuseum vezetői, munkatársai

A közművelődés-kultúra fókuszcsoport tagjai – a jelent illetően különlegesen gazdag kínálatot mutattak be: beavató színház, Kiscsillag tehetségkutató verseny, koncertsorozat fiataloknak, Bonbon-matiné, számítógép- és internethasználat a könyvtárban, stb. A Heimatmuseum gazdag és sokszínű programjai, köztük nyelvi foglalkozások és tanfolyamok. Az önkormányzat feladata e téren az informálás, meghirdetés, az igények felmérésének elősegítése.

A csoport tagjai mindannyian hangsúlyozták, hogy az igaz probléma az ifjúsági korosztállyal van, érdektelenségről és „megfelelő programok” hiányáról egyaránt beszámoltak.

Problémák:

- A közművelődési intézmények alapvetően jónak tartják kapcsolatukat az iskolákkal. Nem fogalmaztak meg olyan tervet, ötletet, amelyet ne tudnának megvalósítani. Elvárásaik, gondjaik nincsenek az ifjúsággal szemben.
- A fiatalok nem használják ki a közművelődési intézmények nyújtotta lehetőségeket. Például a fiatalok nem könyvrajongók, előnybe részesítik a mozit, CD, DVD-kölcsönzést.
- 18 óra után nincsenek programok, rendezvények.
- Az Ifjúsági Klub működése korlátozott, és ez a korlátozott működés is bizonytalan 2010. december 10. után, akkor ugyanis változni fog a fenntartó.
- 16-22 éves korosztály számára nincs kínálat. Az ő elérésük a legnehezebb.
- Információáramlási, információátadási problémák. Egyrészt az ifjúság elérése tekintetében, másrészt az önkormányzat honlapján keresztül is jó lenne, ha elérhetőek lennének az intézmények programjai, nyitva tartás kialakítása, stb.
- Ha van is esti program, amely budapestieket is vonz, annak legkésőbb hajnali 2 órákor vége, az első busz pedig fél ötkor indul. Az igazi „vircsaft” kettőtől fél ötig van, ezt a lakosság nem szereti.

- „Egy kicsit alvóváros, ez ... egy falu.”
- A különböző programok szervezésére rendelkezésre álló intézményi helyhiányt mutatja, hogy pl. egy rockzenekari koncertet (Alkohol zenekar) a nyugdíjasházban tudtak csak megrendezni.

Javaslatok:

- Van olyan fiatal felnőtt réteg (szűk körű), amely kezdi felfedezni a „budaörsiséget”, számukra és velük lehet tervezni.
- Legalább a 22 óráig tartó programok, rendezvények számát kellene növelni és ezeket népszerűsíteni.
- Továbbra is az óvodás-általános iskolás korosztálynak kell célozni a közművelődési programokat, ők könnyen elérhetők a gyermekintézményeken keresztül, a szülők is szívesen együttműködnek.
- Tudomásul kell venni Budapest közelségét, azt, hogy egy ilyen nagyvárossal (nagyvárosi kínálattal) nem tudunk versenyezni.
- Az éjszakai és hétvégi-éjszakai közlekedés megoldásán kell gondolkodni.
- A testvérvárosi kapcsolatok jó lehetőséget teremtenek az identitáserősítéshez. Még jobban ki kellene használni az ebben rejlő lehetőségeket.

5.4. Fókuszcsoport ülés az oktatási és gyermek-egészségügyi intézmények részvételével

Az ülés ideje: 2010. április 29.

Helye: Városháza

Jelenléti ív szerint a résztvevők száma: 13 fő

Résztvevő szervezetek: iskolaorvosi és védőnői hálózat tagjai, pedagógusok, a Gyerekjóléti Központ vezetője és munkatársai

Az oktatási, gyermek-egészségügyi fókuszcsoport végezte – elsősorban egészségügyi vonatkozásai folytán – rendszerezhető, „preventív” szemléletű problémafeltáró munkát folytatott, és javaslataik is a prevenciós tengely mentén értelmezhetőek: a kisiskolások szűrésétől kiindulva a testi-lelki egészség megőrzésén át a fiatal szülők szemléletformálásáig húzható meg az ív.

Itt jegyeznénk meg, hogy külön hangsúlyt kapott a fiatalok sportjának kérdése, elismerően szóltak a „nyitott sportpálya” kialakításáról, működéséről, ezért ez sem a problémák, sem a javaslatok között nem szerepel.

Problémák:

- Sok az új beköltöző a településre: a nagyon gazdagok és a nagyon szegények költöznek ide, mindkettő ellene hat a hiteles „budaörsi” identitás kialakulásának.
- Egyre gyakoribb a gyermekeket, fiatalokat érintő agresszió a településen, verbális és nyílt formában egyaránt.¹¹
- A családok mentálhigiénés állapota egyre rosszabb, teljesítményzavarok, magatartási problémák egyre gyakoribbak. (A tehetősebb és kevésbé tehető családoknál egyaránt.)
- Nincs megfelelő gyermekmentálhigiénés szakintézmény, szakrendelés a súlyosabb mentálhigiénés zavarok kezelésére, Budapestre kell bejárni, ez nehézkes számos családnak.
- Az egészséges táplálkozás az erőfeszítések (alma akció, büfé-program) ellenére csorbát szenved.
- A páros tanévek iskolai szűrővizsgálatai jelenleg nem megfelelőek.
- Nincs minden iskolában fejlesztő pedagógus, iskolapszichológus, gyógypedagógus.
- Megoldatlan a 12 éven felüliek szabadidős programja. 10-12 éves korig a gyerekek szabadidős program igényét az iskola még kiszolgálja, problémát az idősebb korosztályok okoznak.
- Az önkormányzat által finanszírozott védőoltások rendszere kielégítő

---

¹¹ Az agresszió terjedése nyilván nem budaörsi jelenség, azonban ettől még súlyosan károsító hatású, és az önkormányzat tehet preventív vagy szabályozó lépéseket az agresszió fokozódása ellen.

Javaslatok:

- Az iskola-egészségügyi programokat folytatni kell és fontos, hogy a jelentőségükkel minden érdekelt fél legyen tisztában.
- A pedagógusok mentálhigiénés képzését szélesíteni, fejleszteni szükséges.
- A „segítők segítője” képzéseket ugyancsak folytatni kell a tanárképzés terén.
- Szakmai programok keretében meg kell előzni a tanárok kiégését, miközben a pedagógusok szakmai fejlesztését is elő kell segíteni.
- Az iskolai szociális munkára nagyobb hangsúlyt kell fektetni.
- Az iskolák egészségvédelmi programjainak hatékonyabb megvalósítására van szükség.
- A családok számára segítség, „szülők iskolája” szükséges, a családi összetartozás és szülői szerep megerősítése érdekében.
- Folytatni kell az egészséges táplálkozásra nevelést és az iskolai szűrővizsgálatok rendszerét.
- Az alkohol- és drog abúzus megelőzésére nagyobb hangsúlyt fektessenek, a KEF (kábitószer egyeztető fórum) többször jelenjen meg.
- A kisboltokat ellenőrizni kell, hogy ne árusítsanak 18 éven aluliaknak dohányárut, alkoholtartalmú italokat.
- A 12 éven felüliek szabadidejének szervezésére kell koncentrálni, mert a fiatalabbak könnyebben lefedhetőek.
- A fiatalok önkéntesként is közreműködnének saját szabadidős tevékenységük elősegítésében, erre kellene építeni, a tinédzsereknek fontos a hasznos időtöltés. Ki kell használni a fiatalok hajlandóságát az önkéntes munkákra.
- Szükség lenne olyan ifjúsági szabadidős szervező szakemberre, aki a jelenlegi lehetőségeket összefogná és fejlesztő-szervező feladatokat vállalna.¹²

---

¹² Az ifjúsági klub helyzete, problémája és szükségessége ebben a csoportban is felmerült, a problémát a „kultúra” csoportnál mutattuk be.

5.5. Fókuszcsoport ülés a diákok képviselőivel

Az ülés ideje: 2010. június 2.

Helye: Illyés Gimnázium

Résztevők száma: 8 fő

Résztevők: Az Illyés Gimnázium Diákönkormányzata Szenátusának tagjai

A diákok jól látják az iskolán belüli és iskolán kívüli problémákat, lehetőségeket is. Nem csak elvárásokkal rendelkeznek, hanem alapvető nyitottsággal állnak az együttműködések elébe is, akár várospolitikáról, akár önkéntes programokról legyen szó.

Problémák:

- Iskolán belüli problémák: hobbi szintű sportéletre kevesebb lehetőség, felhívás, szerveződés van, pedig ezt is kellene erősíteni. A tornaterem folyamatosan foglalt, így lehetőség nincs, de szervezett igény sem merült fel a tornaterem használatára. A füves focipályát hatékonyan meg lehetne újítani, a hely a spontán focizást segíthetné elő.
- Rossz a diákok (diákönkormányzatok) közötti kommunikáció a régióban. Diákparlament 4 éve volt utoljára, a törökbálinti iskola diákönkormányzata szervezte
- Este nincs hova menni. A játszóterek zárva vannak, vagy a 14 év feletti korosztály ki van tiltva, a lakótelep szökőkutas része romokban hever. Olyan helyre lenne szükség, mint Pesten a Gödör, parkos-füves, ahol jól érezhetik magukat. Pl. tűzrakó helyre is szükség lenne.
- Az Ifjúsági Klub az egyetlen hely, ahova szívesen járnak, de a finanszírozási problémák miatt az Ifjúsági Klubnak is sok irreleváns programot kell beengednie, ami miatt nem jut hely a fiataloknak.
- Közlekedési problémák. (Sok a környékbéli városokból bejáró diák, míg sok budaörsi Pestre jár be iskolába.) A vonat és a buszközlekedés nincs összehangolva. 88-as és a környéki buszok menetrendje nem alkalmazkodik az iskola órarendjéhez. főleg reggelente kell sokat várni.
- Közbiztonság jó, de nagy az agresszivitás.
- Intézmények. Könyvtár nem esik útba, inkább moziba járnak, mint DVD-t kölcsönöznének. Jó lenne egy jelenlegi technológiával ellátott mozi Budaörsön. (Jelenleg leginkább használt mozik: MOM, Allee, Mamut)
- Alkohol, cigarettázás. Van, de nem jelentős, nem kifejezett probléma legalábbis az iskola diákjai között.

- A budaörsi fesztiválokat, városprogramokat nem sűrűn látogatják. Alapvetően az igénytelenség jellemzi ezeket a programokat.
- Önkormányzattal nincs személyes kapcsolata a diákoknak. Nem ismernek senkit, nem tudják, hogy kihez tudnak fordulni.
- Életre készítő programok. A diákok között igény van a társadalmi problémák jobb megismerésére – szegénység, fogyatékoság – akár iskolán belüli érzékenyítő programok (több program, „nagyobb lefedettséggel”), akár önkéntes programok keretében. A diákoknak nincs kapcsolata civil szervezetekkel.

Javaslatok:

- Találkozóhelyek katasztere. A gimnázium diákjai szívesen részt vesznek egy találkozóhely kataszter elkészítésében. Ezeken a helyeken elhelyezett asztalok-padok elhelyezésével a spontán találkozásokat lehet erősíteni.
- A diákok által sűrűn használt közlekedési helyek feltérképezése és amennyiben szükséges biztonságossá tétele. Pl.: A Tetrapack-nál – már külterületen – a 2×2 sávú úton az átkelés az átkelés életveszélyes. Szükség lenne legalább egy zebrára.
- Ifjúsági referens az önkormányzatnál. Közvetlen kapcsolatot teremtené az iskola diákjai és az önkormányzat között.
- Sportolás. Uszoda és egyéb sportközpontok kedvezményes igénybevétele folyamatosan.
- Az utolsó tanítási hetet (amikor már érdemi munka nem folyik) egyfajta projekt-hétté lehetne alakítani, amikor önkéntes munkák vállalásával – várostakarítás, civil szervezetekkel való együttműködés, stb. – vennének részt a diákok az őket körülvevő város és társadalom életében.

6. Melléklet: Fecskeház program lehetőségei Budaörsön

A budaörsi képviselő testület 2010. június 23-i ülésén tárgyalta a Budaörs 4253/127 hrsz-ú ingatlanon fiatalok első lakáshoz juttatása céljából un. „Fecskeházak” kialakítása c. napirendhez Wittinghoff Tamás módosító indítványa értelmében az Ifjúságpolitikai koncepció keretén belül elvégzésre került a Fecskeházak működtetésének és fenntartásának kidolgozása, illetve a pályáztatási feltételrendszer megteremtéséhez a szükséges számítások, alternatívák megfogalmazása.

A képviselő testület 263/2010. (VI.23.) ÖKT sz. határozata alapján a készülő Ifjúságpolitikai Koncepció keretein belül az alábbi, a Fecskeházak program megvalósítására vonatkozó felméréseket és a pályáztatásra vonatkozó számításokat végeztük. Ennek alapján a képviselő testület a 341/2010. (VI.23.) ÖKT sz. határozata alapján a pályázati lehetőségeket tartalmazó előkészítő szakmai anyagot elfogadta.

6.1. Ingatlanpiaci helyzet Budaörsön

A Fecskeház program kialakításának első számú feltétele, hogy hiteles képpel rendelkezünk a budaörsi ingatlanpiacról. Természetesen az ingatlanpiacon a legalacsonyabb elérhető lakásokat kell értenünk, hiszen ezek a belépő lakások jelenthetik az első önálló lakást nagyon sok pályakezdőnek.

A legolcsóbb lakások a lakótelepen találhatóak. Az 52 nm-es lakótelepi panellakás vételára 10-11,5 millió Ft között mozog. (A kínálati ár kb. 10%-kal magasabb ennél.) Ugyanezen típusú lakások bérleti díja átlagosan 60 000 Ft. A rezsiköltség átlagosan 15 000-20 000 Ft.

6.2. Életkezdési támogatás

A Fecskeház-modellnek megfelelő támogatási rendszer kialakítása Budaörsön 2008-ban történt meg. A támogatásról, melynek neve életkezdési támogatás a 23/2008 (IV. 29) a lakáscélú helyi támogatásokról szóló önkormányzati rendelet rendelkezett (10. paragrafus). A rendelet szociális alapon – az önkormányzati bérlakásállományra és privát lakásbérleti jogviszonyokra alapozva – határoz meg támogatást.

Az életkezdési támogatás igénybevételi feltételei:

- korhatár: nincs
- budaörsi lakos minimum 1 éve
- nem rendelkezik lakástulajdonnal (5 évre visszamenőleg)
- jövedelmi korlát öregségi nyugdíjminimum 1-3-szorosa között
- előtakarékossági szerződés
- időkorlát: maximum 5 évre

az életkezdési támogatás mértéke:

- 12 000 Ft/ hó
- 18 000 Ft/ hó előtakarékosság mellett

Az önkormányzat a korábbi egyszeri 300.000 Ft-os lakásvásárlási támogatást változtatta meg, maximum 5 évig igénybe vehető havi 12 000 Ft-os életkezdési támogatással, aminek teljes összege 720 000 Ft. A lakáselőtakarékosság azt is jelenti, hogy a fiatalok ki tudják használni az állami támogatást és az 5 év leteltével nagyobb összegű hitelkerettel is rendelkeznek.

Az életkezdési támogatást szinte senki sem vette igénybe az elmúlt évben, ezért a támogatási forma újra-gondolása válik szükségessé. A minimális érdeklődést több okra is visszavezethetjük:

- **túl bonyolult adminisztrációs feladatok**, a közjegyző előtti hiteles bérleti szerződés túl sok többletköltséggel jár. Ezen a Fecskeház program – mint önkormányzati tulajdon és az önkormányzat, mint bérbeadó – hatékony tud javítani.
- **túl alacsony jövedelmi korlát** kizárta azokat a fiatalokat, akik hatékonyan tudták volna igénybe venni a támogatást. (A rendelet 85500 nettó egy főre eső jövedelemben maximálta háztartás jövedelmét.) A két személyre számított maximum 171 000 Ft jövedelem 60 000 Ft havi bérleti díj; 12 000 Ft önkormányzati támogatás; 18 000 Ft kötelező takarékosság; 17 000 Ft rezsiköltség összesen 88 000 Ft szabad felhasználású jövedelmet hagyott a fiatal párnál, ami túl kevés ahhoz, hogy hatékonyan igénybe tudják venni a támogatást.
- **a támogatás mértéke nem elegendő** ahhoz, hogy a fiatalok az önálló lakásuk megvásárlásához elegendő kezdő lökést kapjanak, illetve az ingatlanpiaci válság csendesítette a fiatalok lakásvásárlási szándékát. Az életkezdési támogatással 5 év alatt kicsivel több mint 1 millió forintot tudnak megtakarítani, amihez az állami támogatás további néhány 100 000 Ft-ot tesz hozzá, de ez még mindig kevés alaptőke egy saját lakás megvásárlásához.
- a **budaörsi lakásállomány** nem alkalmas arra, hogy kezdő házaspárok lakásbérlet mellett jelentős mértékű megtakarításokat tehessenek. Budaörsön a legkisebb – nagyobb mennyiségben rendelkezésre álló – lakások 52 négyzetmétereseek. Ennek a méretnek túlságosan nagy a költsége, a bérleti díja is és a

rezsiköltsége is, ahhoz, hogy egy ilyen lakás bérlete mellett jelentős megtakarításokat hajtsanak végre. Egy épülő Fecskeházat mindenképpen a legkisebb lakások szegmensébe kell pozicionálni ahhoz, hogy reális alternatívát – és egyben kiindulási alapot – jelentsen.

6.3. Fecskeház programok célcsoportjai, feltételrendszere

A Fecskeház program elődjének tekinthető „életkezdési támogatás” alapvetően szociális jellegű volt. Azokat a nehéz helyzetben lévő fiatalokat célozta meg, akiknek esélyük sem volt arra, hogy saját lakásuk legyen. E mellett fontos szempont volt a támogatás „Budaörshöz” kötése. Azaz a célkitűzés az volt, hogy a budaörsieknek nyújtson hathatós támogatást arra, hogy a városban maradhassanak és így a kohéziót erősítse.

A Fecskeházak építését a Széchenyi terv támogatta 2002-ig. Ennek megfelelően Fecskeház programok több helyen is működnek az országban. Budapesten a XIII és IV kerületeknek van hatékony, több fordulóban épített Fecskeházakból álló programja, vidéken Kaposvár, Pécs, Eger épített az elmúlt években Fecskeházat. A XIII kerület önkormányzati intézménybővítéssel kapcsolata össze az egyik Fecskeházát és egy gyermekorvosi rendelővel együtt valósította meg a bérlakások építését. Pécsen az egyetemmel közösen építette a város a Fecskeházat, amely így fiatal oktatóknak, kutatóknak ad leginkább otthont. Egerben pedig a 69 lakásból 29-cel az Eszterházy Károly főiskola rendelkezik a lakások bérleti jogával. A nagyobb városokon kívül kisebb település, előregedő kisvárosok, falvak (Bakonycsérnye – ahol egyáltalán nem kell lakbért fizetni; Zalaszentgróf kistérség LEADER forrással lakóházak felújítását kezdeményezte) kezdtek Fecskeház programokba, azzal az előre meghatározott demográfiai céllal, hogy a településre fiatalokat vonzzanak és ezzel településfejlesztési célokat érjenek el.

A XIII kerületi Fecskeház célja, hogy a kerületben dolgozó szakembereknek – közalkalmazottaknak leginkább – olcsó és a munkahelyükhöz közeli lakást tudjanak biztosítani. A kaposvári és a pécsi Fecskeházak kifejezett célja az értelmiség helyben tartása, segítése annak, hogy a város megőrizhesse intellektuális kapacitását, erejét, Budapest és más városok szívó hatásának ellenállva.

Fecskeház programok elemei:

- az egyik fél 30 év alatti
- 5 éve helyi lakos
- magas havi takarékoság (20 000 Ft – XIII kerület, 26 000 Ft – Eger, max. 31 000 Ft – Kaposvár)
- lakbér 200-350 Ft/nm – a bekerülési összegtől függően

6.4. Fecskeház program gazdasági megfontolásai

A Fecskeház programot úgy kell kialakítani, hogy a lakás tulajdonosától függetlenül akár önkormányzati tulajdonú Fecskeházban, akár más bérleti formával rendelkező bérlő hasonló körülmények között, hasonló mértékű életkezdési támogatást vehessen igénybe. Vagyis nem a Fecskeházban lévő lakások mennyiségétől kell függővé tenni – kínálat alapú szolgáltatásmenedzsment – azt, hogy hány ember veszi igénybe a szolgáltatást, hanem a feltételrendszert kell úgy alakítani, hogy „akinek jár és igényli, az hozzájusson a szolgáltatáshoz”. Ennek megfelelően kell az életkezdési támogatás feltételrendszerét is megváltoztatni és a Fecskeház építési programot is ez kell, hogy befolyásolja. Ezzel a megoldással a Fecskeház program automatikusan integrálódna a város lakáscélú támogatási rendszerébe.

A Fecskeház program akkor lehet hatékony, ha a költségalapú bérleti díj nem jelent túlzott megterhelést a fiatal pár számára és e mellett még jelentős megtakarításra is képes, úgy, hogy az ötödik év végére jelentős megtakarítással és hitel-képességgel rendelkezzen.

A kalkulációk azt mutatják, hogy jelentős mértékű megtakarításra van szüksége a fiatal párnak ahhoz, hogy 5 év alatt valamennyire is a realitás közelébe kerüljön az, hogy önálló lakást tudnak vásárolni: öt év megtakarítással több mint 7 millió forintnyi rendelkezésre álló összeget tudnak elérni. Figyelemre méltó, hogy a kedvezményes hitelkeret törlesztőrésze magasabb lesz, mint a havi takarékoság és az önkormányzati lakbér (még az 500 Ft-os négyzetméterár esetén is!) együttes összege. Ahogy láthatjuk 7 millió forintos rendelkezésre álló összeg önmagában nem elegendő arra, hogy egy 9-11 millió forintos lakótelepi lakást megvásároljon a házaspár, azonban már elegendően közel van ahhoz, hogy munkahelyi kölcsönnel, önálló takarékoskodással megteremtsék az önálló lakás feltételeit. (Mivel a lakástakarék-kasszák az állami támogatáson kívül nagyon rossz kamatozást biztosítanak, ezért nem érdemes a megadottnál nagyobb megtakarítást vállalni.)

Megtakarítási kalkuláció¹³

havi takarékoság	Össz. megtakarítás	állami támogatás	kedvezményes hitelkeret	rendelkezésre álló összeg	törlesztőrészlet 88 hónapig
40 000	2 240 000	744 422	4 156 000	7 140 422	62 000

Minél nagyobb a Fecskeház bekerülési költsége és így a költségalapú havi lakbér mértéke, annál inkább fontos, hogy minél kisebb méretű lakások

¹³ Amennyiben a házaspár mindkét tagja köt lakástakarékossági szerződést és így maximalizálni tudják az állami hozzájárulás mértékét. Az állami hozzájárulás maximuma havi 20 000 Ft takarékoság mellett érhető el.

épüljenek, mert annál nagyobb megtakarítást lehet elérni egy kisebb lakásban. (Míg a 300 Ft-os négyzetméterár mellett 3000 Ft a különbség, addig 500 Ft-os négyzetméterár mellett 5000 Ft-os a különbség.)

A lakbér és a megtakarítási kalkuláció együttesen megmondja, hogy a fiatal párnak a jövedelme mekkora részét kell lakbérre költenie.

Lakbér kalkuláció

Nm	Ft/nm	Havi lakbér
30	300	9 000
30	350	10 500
30	400	12 000
30	500	15 000
40	300	12 000
40	350	14 000
40	400	16 000
40	500	20 000

A szerint, hogy mekkora a háztartás összes 1 főre jutó nettó jövedelme és mekkora a lakbér mértéke (állandó 40 000 Ft-os takarékosági összeg és 25 000 Ft-os rezsi mellett) láthatjuk, hogy mennyi szabadon felhasználható kerete maradt a háztartásnak. Például, ha a házaspár 1 főre jutó jövedelme 85 500 Ft – ami a támogatás alsó határa – akkor azt láthatjuk, hogy a 40 000 Ft-os megtakarítás mellett is marad – ugyan nem sok – elegendő tartaléka a háztartásnak, hogy megéljen.

Pénzügyi keret kalkuláció

	összes 1 főre jutó jövedelem	Lakbér	takarékosság	összes rezsi	fennmaradó 1 főre jutó keret
nyugdíjminimum	85 500	10 000	40 000	25 000	48 000
3x	85 500	15 000	40 000	25 000	45 500
	85 500	20 000	40 000	25 000	43 000
4x	114000	10 000	40 000	25 000	76 500
	114000	15 000	40 000	25 000	74 000
	114000	20 000	40 000	25 000	71 500
5x	142500	10 000	40 000	25 000	105 000
	142500	15 000	40 000	25 000	102 500
	142500	20 000	40 000	25 000	100 000

Az önkormányzat által épített lakások lakbérének megállapításához két dolgot kell eldöntenie az önkormányzatnak: mekkora megtérülési rátával kíván dolgozni, illetve a minőség és a piaci viszonyok függvényében mekkora lesz az épület hasznos négyzetméterre vetített építési ára. Ha a havi lakbért a megtérülési rátának és a négyzetméter árának a függvényében határozzuk meg, akkor az önkormányzatnak a költsége „csak” **(1) a földterület értéke, (2) az elmaradt kamat és (3) az adminisztrációval járó költségek** lesznek.

Amennyiben ezt a két változót tudjuk, megállapíthatjuk, hogy mekkora lesz a havi lakbér mértéke. Amennyiben az önkormányzat az általánostól eltérően nem kíván 30 éves megtérüléssel számolni – vagyis nem kívánja, hogy 30 év alatt a bekerülési költségei megtérüljenek, és megelőlegezik az 50 éves megtérüléssel – úgy a lakbér árak jelentősen alacsonyok lesznek. Ebben az esetben viszont arra kell vigyázni, hogy az épület felújítása, karbantartása nincs benne a kalkulációban, vagyis azt a mindenkori lakóktól kell beszédenie az önkormányzatnak. Egy 50 éves épület pedig már szinte teljes felújításra szorul.

Bekerülési díj
kalkuláció

Ft/nm ár	megtérülési ráta (év)	éves lakbér (Ft)	havi lakbér
250 000	50	5 000	417
200 000	50	4 000	333
250 000	30	8 333	694
200 000	30	6 667	556

Az önkormányzati előterjesztés által megjelölt 480 nm alapterületen kb. 38 db 30-40 nm-es lakást lehet létrehozni. Kis lakások esetén kb. 20-30%-os közös terület „veszteséggel” kell számolni.

$480 \text{ nm} \times 4 \text{ emelet} \times 0,7 = 1344 \text{ nm}$ hasznos terület

$1344 \text{ nm} / 35 \text{ nm (átlagos lakásnagyság)} = 38,4$

Vagyis körülbelül **35-40 lakást** lehet elhelyezni a kijelölt területen.

A lakások kialakításánál azonban a Fecskeház **közösségi jellegére** is érdemes odafigyelni. Esetleg közös társalgót, társasági helyiséget, közös mosókonyhát, konditermet, stb. ami a szűkös egyéni lakások mellett a közösségi élet tágasságát jelentheti a beköltözők számára. Ezen kívül a garázs, parkolás lehetőségeit is figyelembe kell venni, amikor az önkormányzat a beépítési lehetőségeket mérlegeli.

A beruházás teljes várható nagysága **kb. 270-340 millió forint.**

6.5. Javaslat a Fecskeház program/életkezdési támogatás felhasználási feltételrendszerére

Amennyiben cél, hogy diplomások telepedjenek meg a városban, vagy más szóval élve a város elő szeretné segíteni, hogy a városban maradó fiatalok megszerezzék a diplomájukat, úgy fontos, hogy a jövedelmi korlátot is a diplomás minimálbérhez igazítva határozza meg az önkormányzat.

jelenleg a diplomás minimálbér nettó értéke havi 80000-85000 Ft körül mozog. Tehát a nyugdíjminimum 3x-osa (85 500 Ft) a Fecskeház program igénybevételének alsó korlátja kell legyen. A nyugdíjminimum 5-szöröse 142 500 Ft viszont már havi bruttó 200-210 000 Ft-nak felel meg, vagyis olyan kereseti viszonyoknak, amelyek mellett már megengedheti magának a fiatal pár, hogy piaci alapon béreljenek lakást. Havi 280 000 Ft nettó családi jövedelem mellett, 60 000 Ft-os bérleti díjat fizetve is marad annyi jövedelme, amely mellett a havi 40 000 Ft-os lakástakarékosságot tudja vállalni. Természetesen, ha a fiatal párnak az 5 év folyamán gyermeke születik, az a család nagyságát kedvezően befolyásolja, az egy főre jutó jövedelem értéke ez alapján jóval alacsonyabb lesz.

A Fecskeház program javasolt paraméterei:

- **fiatalok, legalább az egyik fél 30 év alatt**
- **lakás nélküliek**
- **Budaörsiek – legalább 1-3-5 évig**
- **Budaörsi közintézményben dolgozók elsőbbsége**

- **az egy főre jutó jövedelem a minimálnyugdíj 3 és 5-szöröse közé esik**
- **5 éven keresztül 40 000 Ft havi megtakarítás mellett**
- **kb. 400 Ft/ nm bérleti díjon**
- **maximum 30-40 nm-es lakások**
- **kb. 270-340 millió forint beruházási költség**

7. Melléklet: Diákkérdőív

Kedves diákok!

A Budaörsi Ifjúságpolitikai Stratégia készítéséhez kérjük a segítségeteket. A válaszadás név nélkül történik és kb. 10 percet vesz igénybe. Ha szívesen bekapcsolódsz a további tervezésbe is, és szívesen megosztod velünk, hogy Te hogyan tennéd jobbá Budaörsöt a fiatalok számára: lépj be a **FACEBOOK Budaörsi Ifjúság** csoportjába is.

Kraivalik Zsuzsa és Szabó Judit Ágnes szakértők

1.) Milyen gyakran jársz ...? *(Tegyél x-et a megfelelő négyzetbe!)*

	Hetente többször	Hetente	Havonta	Évente 4-8-szor	Évente 1-2-szer	Soha
a városi könyvtárba						
az Ifjúsági Klubba						
a Budaörsi Játékszínbe						
a Művelődési Házba						
a Telekuckóba						
a Községi házba						
a Kamaraerdei Községi házba						
Egyéb városi intézménybe, és peddig:						
1)						
2)						
3)						

2) Milyen városi rendezvényen vettél részt az elmúlt évben? *(Többet is felsorolhatsz!)*

3) Milyen városi programon, eseményen vennél részt szívesen Budaörsön, ha lenne?

8. Melléklet - Jó példák, ötletek tárháza

Magyarországon már több város is egységes koncepcióban foglalta össze ifjúságpolitikai döntéseit, cselekvéseit.

8.1. Települési önkormányzatok Ifjúsági Koncepciói Magyarországon

Ifjúságpolitikai koncepció, illetve Ifjúságpolitikai Cselekvési terv sok magyarországi nagyvárosban található, többek között Győrben, Pécsen, Kaposváron, Dunaújvárosban és Kecskeméten. De kisebb városokban is, mint Pécsvárad, Szarvas, Tata, Röske és Orosháza. Az ifjúságpolitikai koncepció készítését minden egyes városban ugyanaz a cél vezérli: összehangolni és koherenssé tenni az önkormányzat ifjúsággal kapcsolatos döntéseit, illetve megtalálni azokat a partner intézményeket, szervezeteket akikkel együttműködve lehet a közösen lefektetett célok megvalósítása érdekében dolgozni.

Az ifjúsági koncepciók témakörei nagyjából hasonlóak és megfelelnek a jelen ifjúságpolitikai koncepció témaköreihez. Különbőség leginkább a hangsúlyok eltolódásában tapasztalható.

- **Dunaújváros** önkormányzata az ifjúság önszerveződésére teszi a hangsúlyt, ebben kíván előrelépéseket tenni.
- **Győr** város önkormányzata ifjúsági cselekvési tervében az intézményközi kommunikáció, az ifjúsággal foglalkozó szervezetek kapcsolati hálójának erősítésére koncentrál, a meglévő energiák és cselekvések határfokának növelése érdekében.
- **Röske** város ifjúsági koncepciójában szintén a megvalósítás strukturális rendszerére helyezi a hangsúlyt, és ifjúsági referensi munkakör kialakítására tesz javaslatot.
- **Szentgotthárd** város ifjúságpolitikai koncepciója a fiatalok testi és lelki egészségére összpontosít, így az egészségügyi szűrőprogramok, egészséges táplálkozás elősegítésében, az addiktív szerek használatának visszaszorításában, illetve a sportolás elősegítésében és elterjesztésében vállal az önkormányzat kezdeményező szerepet.
- **Tata** ifjúságpolitikai koncepciójának gerincét a fiatal korosztály és az önkormányzat közötti párbeszéd javítása érdekében egy városi szintű diákönkormányzat, a Városi Ifjúsági Tanács felállítása alkotja.
- **Kecskemét** város ifjúságpolitikájában előkelő helyet foglal el a fiatalok szabadidős tevékenységének koordinálása, a többek között a csellengés és a fiatalkorú bűnelkövetés visszaszorítására

is létrehozott, azóta modellintézménnyé nőtt lakótelepi HELPI Kecskeméti Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda.

- **Kaposvár** ifjúságpolitikai koncepciójában többek között a foglalkoztatáspolitikát jelenik meg fontos tényezőként. A megyei munkaügyi központtal kötött együttműködési megállapodás keretében képzési lehetőségekkel, tanácsadással segíti a fiatalok elhelyezkedését.
- **Pécsvárad** az Ifjúsági Önkormányzattal közösen az ifjúsági korosztályért végzett egyéni vagy szervezeti munka elismeréseként „Pécsvárad Ifjúságáért” kitüntetést alapított.

8.1.1. Ifjúsági koordinátor/referens alkalmazása

Sok város önkormányzatában van ifjúsági referens, aki összehangolja az önkormányzat ifjúságpolitikai munkáját, illetve aki a kapcsolatot jelenti a különböző civil szerveződések, az ifjúság önszerveződése és az önkormányzat között.

- Szervezi és elősegíti a településen működő formális és informális ifjúsági szervezetek tevékenységét és koordinálja azokat.
- Elősegíti az Alkotmányban, a gyermekeket és az ifjúságot érintő jogszabályokban rögzített jogok és köteleességek megismertetését és érvényre juttatását.
- Támogatja és elősegíti az ifjúság önszerveződését.
- Kezdeményezi és koordinálja a fenti tevékenységet érintő megyei, regionális, országos és nemzetközi szintű kapcsolatokat.
- Összekötő kapocs az Önkormányzat és az ifjúsági szervezetek között, képviseli mindkettő érdekeit, egyeztet közöttük.
- Fontos, hogy az ifjúsági referens olyan személy legyen, akit a fiatalok elfogadnak, tekintélye van, megérti és kezelni tudja problémáikat.

8.1.2. Városi szintű diákönkormányzat létrehozása

Tata esetében az ifjúságpolitikai koncepció készítése alatt vetődött fel az igény a fiatalok részéről, hogy a diákönkormányzatok érdek-képviselői szerepének segítésére **városi szintű diákönkormányzatot hozzanak létre**. Ezt megvalósítandó az önkormányzat kidolgozta a városi Ifjúsági Tanács és a Városi Diákönkormányzat feladat -és hatáskörét, működési rendjét és finanszírozását, az önkormányzattal való együttműködésének rendszerét. Mindezt külön jogszabályban határozták meg.

Az Ifjúsági Tanács az ifjúság települési szinten történő társadalmi részvételének biztosítására a korosztály tagjai, szervezetei, valamint a gyermekeket és fiatalokat segítő szervezetek közreműködése révén alakítható meg. Az Ifjúsági Tanácsot az önkormányzat kétfajta jogkörrel hatalmazta fel:

- javaslattételi és véleményezési jogot biztosít többek között az ifjúsági feladatok finanszírozásában, az ifjúságot érintő jogalkotási tevékenységben, az ifjúságpolitikai program kialakításában
- egyetértési jogot biztosít minisztériumok által biztosított források felhasználásában.

Az Ifjúsági Tanács tagjai az iskolai diákönkormányzatok által delegált tagokból, kortárs segítőkből, az önkormányzat ifjúsági referenséből (titkár) és ifjúságpolitikával foglalkozó képviselő-testületi tagokból áll.

A városi diákönkormányzatnak nem csak a diákok problémáinak megoldásán, érdekvédelmén kell fáradoznia, hanem elvárt igény a programok, rendezvények szervezése, a szociálisan rászorulóknak támogatása, a sportolási lehetőségek fejlesztése is. A diákönkormányzat működéséhez az önkormányzat biztosít forrást, amely költségvetése felhasználásáról önállóan dönt.

Mindezek alapján a városi diákönkormányzat legfontosabb feladatai:

- a város iskolai diákönkormányzatainak összefogása, a diákjogok hatékony érvényesülésének biztosítása
- rendszeres, működőképes kapcsolat fenntartása a diákönkormányzat és a települési önkormányzat között ezen belül a diákság részvételének biztosítása a fiatalokat érintő várospolitikai döntések előkészítésében, végrehajtásában;
- városi szintű diákrendezvények szervezése, sport és kulturális rendezvények szervezése;
- városi diákújság megjelentetése; Internetes ifjúsági web-oldal
- az önkormányzat által biztosított költségvetésen túl források biztosítása, pályázatokon való részvétel, szponzorok szerzése.

8.1.3. Egészségügy előtérbe helyezése

Szentgotthárd városa különös figyelmet fordít az egészséges életmód elősegítésére az ifjúság körében. Ennek megfelelően több innovatív intézkedést is tettek, amelyeknek az együttes hatása eredményesen segítheti elő az ifjúság egészségtudatosságának növekedését.

- A védőnői szolgálat minden évben írásos jelentést készít az ifjúság egészségi állapotáról, amelyet alapos felmérés előz meg.
- Az oktatási intézmények házirendjében foganatosították a dohányzás tiltását a fiatalok dohányzásának visszaszorítása érdekében.
- Az egészséges táplálkozás elősegítése érdekében, a képviselő-testület határozata alapján, a megyei közigazgatási hivatal fogyasztóvédelmi felügyelősége és az Ifjúsági Fórum közreműködésével felülvizsgálták az oktatási intézményekben működtetett büfék árukínálatát.

- Az oktatási intézmények sportpályáit oktatási időn kívül is megnyitották a sportolni vágyó fiatalok előtt. A nyitott sportpályák nyitvatartási rendje elérhető az önkormányzat honlapján.
- Évente kb. 2 millió forint felosztása diáksportra, ifjúsági sportszövetségek és sportklubok között.
- Iskolai úszásoktatás megszervezése egy wellness hotellel kötött megállapodás alapján.

8.1.4. Együttműködés a végrehajtásban

Röszke város példája azt mutatja, hogy az ifjúságpolitikai koncepció végrehajtása nem lehet csak az önkormányzat feladata. A megvalósításban a városnak építenie kell a civil szervezetek erejére. Röszke város miközben hosszú- és középtávú terveket is megfogalmaz, a rövid távú tervek megvalósításában a felelősségi köröket megosztja a különböző egyesületek, intézmények között. Így például a szabadidő eltöltésére vonatkozó feladatok megvalósításának felelőse a Röszei Kaláka Egyesület, a sport területén kijelölt feladatok megvalósításának felelőse a Röszei Sportkör, de ugyanígy a művelődési ház és a könyvtár is szerepel főfelelősként. Ezekben a feladatokban a diákok is nevesítve vannak, mint aktív közreműködők, résztvevők, a megvalósítás részesei. Ez a típusú gondolkodásmód erősíti a különböző intézmények és szervezetek szövetségét, evidenciában tartja a közös célt és az együttműködés nélkülözhetetlenségét.

8.1.5. Alacsonyküszöbű ifjúsági szintér működtetése

A fiatalok önszerveződése alapjaiban eltér a civil szerveződésektől. Különösen fontos, hogy közösségi terület saját maguk uralják, ahol nem kell saját viselkedési szabályaiktól jelentősen eltérni. Erre egy közművelődési intézmény teljes mértékben nem alkalmas, de megfelelő átalakítással, szervezéssel biztosítható az ifjúság számára is megfelelő közösségi tér kialakítása.

Kecskemét önkormányzata például 2005 óta önkormányzati és pályázati forrás segítségével a HELPI ifjúsági tanácsadó irodához közel, egy 120 négyzetméteres ingatlanban, lakótelepi környezetben kialakított egy ELEVEN Ifjúsági Közösségi Teret, ahol a fiatalok döntenek az eseményekről, programokról, ők szervezik maguknak, miközben a tanácsadó iroda szakembereinek segítségét is igénybe vehetik. A Közösségi Tér a fiatalok igényeinek megfelelően késő éjszakáig is nyitva tart, éjszakai sportolási lehetőséget biztosít, graffiti és egyéb kreatív kifejezési formákat támogat és így bárki számára vonzó közösségi térként működik.

Az alacsony küszöbű, elsősorban perszonális szolgáltatást nyújtó intézmény a fiatalok számára hamar egyfajta lakótelepi találkozási pont is lett, ahová beszélgetni, közösségi igényeiket kielégíteni is betértek – leginkább – a lakótelepi csellengő, kallódó fiatalok. Az Ifjúsági Iroda a valós igényekre reagálva 2005 óta működtet kifejezetten bűnmegelőzési és a fiatalok közösségi részvételét ösztönző céllal úgynevezett „fogyasztási kényszerrel nem terhelt”, multifunkcionális közösségi színteret a Széchenyi-városi lakótelep szívében egy földszinti bérelt ingatlanban.

Az intézményi keretek között nyújtott szolgáltatások többek között:

- Éjszakai játszóház (a szolgáltatás egyre rendszeresebben egészül ki partnerségi együttműködésben megvalósuló nagyszabású több száz fős hétfői éjszakai rendezvényekkel, melyek a sportot és a kulturális programokat vegyítve kínálnak alkalmat a közösségi jellegű, prevenciós tevékenységekre)
- Netkuckó (közösségi internetezés)
- Fantasy társasjátékkör
- Éjszakai alkotóműhely (legális street-art és graffiti lehetőség amatőr művészek vezetésével)
- Környezetszépítés (festés, firkátlanítás, parkgondozás)

A közösségi tér működése alacsony költséggel, az ifjúságsegítő szakma és az önkéntes munka sajátosságainak ötvözésével, a felhasználó fiatalok aktív bevonásával történik. Az alacsony küszöbűség elvén (ingyenesen, anonim módon és előzetes egyeztetés nélkül, közvetlenül hozzáférhető formában) működtetett szolgáltatás hamar találkozott a városrészen élő, csellengő fiatalok mély szociokulturális problémáival. Az eredetileg tervezett közösségi szerep átértékelődött, és egyfajta jelzőrendszer feladatot kapott, olyan kapcsot jelentve, melyen keresztül a veszélyeztetett helyzetben lévő fiatalok eljuthatnak az adekvát segítségnyújtást végző szolgálatokhoz, intézményekhez.

8.1.6. Ifjúsági iroda a Pécs Plázában

Köztudomású, hogy a fiatal korosztály tagjainak életvitelét mennyire megváltoztatta a különböző bevásárlóközpontok, plázák megjelenése. Közösségi tereik áttevődtek a plázákra, viselkedési mintáikat, szórakozási formáikat mindinkább az ott fellelhető szolgáltatási formák határozzák meg. Egy előzetes kutatás után az Alternatíva Alapítvány először Pécsen, majd Csepelen is alternatív kuckókat hozott létre plázákban, hogy értelmes elfoglaltságot nyújtson a csellengő fiataloknak.

Az alapítvány honlapjáról: „Az „Alternatíva” egy olyan hely a plázában, ahol lazíthatsz, beszélgethatsz, olvashatsz, teázhatsz, filmet nézhatsz, részt vehetsz csoportos foglalkozásokon, tehát nagyjából bármit tehetsz, amit az „Alternatíva” helyi házirendje megenged, de nem kötelező semmilyen aktivitáson részt venni, ha Te ezt nem akarod. Programjaink és

szolgáltatásaink elsősorban 14 éven felüli fiataloknak szólnak. A helyek hétköznap, iskolai idő után nyitnak, pontos információkért kattints az „Alternatívák” fülre. Munkatársaink olyan nyitott fiatalok, akik a segítő szakmából kerültek ki; szociális munkások, tanárok, pszichológusok. Ha betérsz hozzánk, bármikor fordulhatsz hozzájuk kérdéseiddel, de ne feledd, itt semmi sem kötelező!”

A programokból: teaház, művészeti sarok, személyes beszélgetések helye, falgraffitik, üzenetek fala, „hempergő” sarok, zenebutik (ahol állandóan szól a zene), beszélgetésekkel egybekötött filmvetítés.

8.1.7. Ifjúsági rendezvények szervezése

A város életében különös fénypont és az egész lakosságot megmozgató esemény lehet egy-egy ifjúsági rendezvény létrehozása. Akár összművészeti diákfesztivál keretében, ahogy például Győrben fogtak neki, ahol a művészeteken kívül helyet kaptak sportesemények is.

Kaposváron a város Sportbizottságának támogatásával 2001-ben indult útjára az országosan is figyelemre méltó kezdeményezés, a „Kaposvári Diákjátékok” szabadidős eseménysorozat. A Diákjátékok évi 22 eseményét a város oktatási intézményei szervezik és bonyolítják. A programok között a „Kamasz mix röplabdatorna”, „Téli jeges napok”, „Streetball”, „Látványsport Fesztivál” és számtalan népszerű program is szerepel.

8.1.8. Ifjúsági önkéntes munka erősítése

Több város is lépéseket tett annak érdekében, hogy a város fiataljai körében növekedjen az érdeklődés az önkéntes munkák iránt, a fiatalok megismerjék a városért tevékenykedő civil szervezetek tevékenységét és lehetőségük legyen azokban részt vállalni. Hasznos lehet önkéntes napok létrehozása a közösségért vállalt munka népszerűsítésére, amelynek hatására a fiatalokban a lakókörnyezetükért érzett felelősség, identitás is erősödik.

A Fiatalok Lendületben program egyik kulcsfontosságú eleme az ifjúsági önkéntes munka erősítése Európában. Az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az Európai Unió tagállamainak megállapodása értelmében létrejött Youth in Action – Fiatalok Lendületben Program célja nem-formális nevelési programok támogatása a fiatalok számára. A Program a 2007-től 2013-ig tart. A Program jelentősen hozzájárul a készségek és képességek fejlesztéséhez, és kulcsfontosságú eszközt jelent a fiatalok nem-formális és informális tanulási lehetőségeinek biztosításában. A meglévő pályázati lehetőségek kiaknázásával a civil társadalom kialakulásának ösztönzését érheti el a város.

Az Európai szintű önkéntes mozgalom egyik legfontosabb motorja az **Európai Önkéntes Szolgálat (EVS)**.

Az Európai Önkéntes Szolgálat révén fiatalok önkéntes munkát végezhetnek egy másik országban, általában kettőtől tizenkét hónapig tartó időtartamban. Az önkéntes munkák széles körét kínálják a különböző résztvevő szervezetek, mindenki megtalálhatja az érdeklődésének leginkább megfelelő tevékenységet kulturális, környezetvédelmi, sport, média és különböző szociális területeken. Az önkéntes szolgálat ideje alatt a fiatalok intenzív tanulási folyamatnak lesznek részesei, lehetőségük nyílik egy másik ország és kultúra megismerésére, és ezáltal önmaguk, személyiségük fejlesztésére. Az önkéntes szolgálat ideje alatt az Európai Bizottság támogatása fedezi az önkéntes megélhetési költségeit (étkezés, lakhatás) és szerény mértékű, országonként eltérő mértékű zsebpénzt biztosít.

Több város is az információáramlás elősegítésével, tájékoztató platformok, ismeretterjesztő napok segítségével kelti fel a fiatalok érdeklődését, részvételi kedvét a programban, amely egyben a fiatalok számára is segítség, hogy önmagukat jobban megismerjék, és így a pályaorientáció is sikeresebb lehet. De akár az önkormányzatok is felvállalhatják a küldő intézmény szerepét, az önkormányzatok is megszervezhetik a fiatalok európai önkéntességének a lehetőségét a területükön.

Ezek mellett a kiemelt példák mellett további, tematikus rendszerben kategorizált projektleírások találhatóak a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat Szakmai Portálján.

<http://www.mobilitas.hu/niida/informaciotar/projektek>

8.2. Külföldi jó példák, ifjúságpolitikai intézkedések

8.2.1. Párizs önkormányzatának ifjúságpolitikája

Párizs különösen nagy gondot fordít az ifjúság problémáinak oldására. A városnak igen nagyszámú fiatal közönsége van, Párizsban lakók, Párizsba felköltöző vagy ingázó vidékiek, illetve külföldről is nagy számban jönnek Párizsba szerencsét próbálni, tanulnak valamelyik párizsi egyetemen. A város ifjúságpolitikája az otthon védelmét elhagyó fiatalok számára az új lakókörnyezetbe való beilleszkedést, a különböző szolgáltatásokhoz és kulturált szórakozáshoz, sportoláshoz való biztonságos hozzáférést, illetve az aktív, felelős és szolidáris felnőtté váláshoz szükséges feltételek megteremtését szolgálja. Ezeket a különböző önkormányzati programokat mutatjuk be egy rövid összefoglalón keresztül.

Információáramlás

A fiatalok türelmetlenebbek és ezért fontos, hogy a számukra fontos üzeneteinket minél hatékonyabban juttassuk el hozzájuk. Ezért a párizsi önkormányzat létrehozott egy, a fiataloknak szóló honlapot, amely a fiatalok számára érdekes, korosztályi információkat tartalmazza. Többek között különböző anyagi támogatási formákat, lehetőségeket, a fiatalok érdekérvényesítő szerepének növelésére létrehozott fiatalok tanácsáról szóló információkat, illetve különböző szolgáltatásokhoz – egészségügyi, lakhatás, foglalkoztatás, közlekedés, szórakozás, múzeumok, mozik – való hozzáférésről szóló orientációs információkat tartalmaz a honlap. E mellett azonban van például egy „Párizs olcsón” rovat is, ahol boltok, piacok, sportolási lehetőségek kapnak helyet, wifi és internet hozzáférésekről nyújt információt, illetve különböző diákkedvezményekről számol be a honlap.

<http://www.jeunes.paris.fr/>

Intergenerációs lakhatási megoldás

A városba érkező fiatalok lakhatási gondjainak enyhítésére és a városban élő, lakással rendelkező idősebbek izolációs szorongásainak, magányának oldására hozta létre az önkormányzat az intergenerációs lakhatási programot. A program keretében az idős emberek egy bútorozott, ágygal, asztallal rendelkező szobát bocsájtanak a fiatalok rendelkezésére – ingyen vagy nagyon olcsón. Az a fiatal pedig, akit az idős ember az otthonába fogadott vállalja, hogy közösen töltenek el némi időt. Egy hét folyamán több estét is otthon töltenek, illetve minden két hétvégéből egyet szintén otthon töltenek az idős emberrel együtt. A feladat nem háziápolás, vagy a bevásárlás elintézése – bár sokszor abban is segítséget nyújtanak –, hanem az egyedüllét feloldása, a közösen eltöltött idő. A városháza irányításával folyó programot civil szervezetek szervezik, ők „párosítják össze” – minimális részvételi díj fejében – a jelentkezőket. A fiataloknak és az időseknek ismerkedési lehetőséget is biztosítanak még a szerződéskötés előtt, hogy ezzel is a jövőbeni harmonikus együttlétet szolgálják. Jelenleg 300 ilyen együttlakás létezik, de 2010 folyamán további 150 együttlakási szerződéssel szeretnék bővíteni a lehetőséget.

www.logementintergeneration.org

Párizs a fiatal zenészekért; Fleury Boutte d'Or-Barbara zenei központ

A fiatal zenészek számára megnyitott zenei központ a párizsi ifjúságpolitika egyik emblemikus projektje. A projekt abból a kielégítetlen igényből nőtt ki, hogy a fiatal amatőr vagy épp a

professzionizmus felé igyekvő zenészeknek nem állt rendelkezésére olyan olcsó és könnyen elérhető hely, ahol a zenei projektjeiket kifejleszthetik.

A 2008 februárjában Párizs egyik legszegényebb külvárosi kerületében (18. kerület) nyitott Fleury Goutte d'Or-Barbara zenei központ 5 emeleten, 1500 nm-en komplex szolgáltatásokkal várja 13-28 éves fiatalokat. A hely 10 millió eurós beruházási költségét a városi és a megyei önkormányzat, illetve a kormányzat közösen állta.

A központ helyet ad a fiatalok zenei ambícióinak kiélésében: 7 próbaterem, 2 hangfelvételre alkalmas stúdió, 2 táncterem, szakmai-technikai támogatás és koncerttermek várják a zenei tehetségüket próbálgató fiatalokat. A helyteremtésen túl azonban a központ személyre szóló segítséget, tanácsot, támogatást, egyfajta zenei vezetést is felkínál a fiatalok számára. A 7 próbaterem változó méretű, 9-től 52 nm-ig terjed a nagyságuk, átlagosan 10-15 euro a bérleti díjuk (kb egy mozijegy ára), a termék foglalása az interneten keresztül is lehetséges. A hangstúdiók – amelyekben saját felvételeiket is elkészíthetik – ára hangtechnikussal 80, hangtechnikus nélkül 40 euro. A 300 főt befogadó 190 nm-es koncertterem szintén olcsón bérelhető ki. 12 órás, vagyis 14 és 24 óra közötti bérleti díja, amely a hang- és fénytechnikus költségét, illetve 2 fő személyzet költségét is tartalmazza 1600 euró.

A projekt, amely a párizsi ifjúságpolitika egyik legfontosabb vívmánya alapvető kulturális dimenziót képvisel. A központ mindenfajta zenei-, stílusirányt, mindenfajta csoportot befogad és így egyben a társadalmi integráció helyeként is szolgál. Az árakból látható, hogy a hely igénybevétele erősen támogatott, hiszen hasznos időtöltésre és önállóságra neveli a fiatalokat, illetve segíti őket az önkifejezésben. Miközben a központ a fiatalok önszerveződését segíti, egyben mind a számukra legfontosabb területen, a zenében, zenélésben, a zenei élettel kapcsolatos eligazodásban kapnak segítséget – és így a lázadás mellett a felnőtt társadalommal való együttműködést, kooperációt is tanulják.

<http://www.fgo-barbara.fr>

Párizsi fiatalok önkéntes programja

A fiatalkori munkanélküliség, az életcélok és munkatapasztalat hiánya vezette a párizsi önkormányzatot arra, hogy kialakítsa az önkéntes programját. Az évente 300 fiatalot foglalkoztató program keretében a fiatalok 6-9 hónapot töltenek valamilyen közszolgáltatásban, iskolákba, családsegítőkben, idősekhez járnak vagy városi parkok felügyeletét látják el, közösségi helyek, sportlétesítményeken szerveznek programokat, idősek, mozgásukban korlátozottak számára nyújtanak segítséget.

Összesen 15 különböző „misszió” közül lehet választani. A program heti 24 órás elfoglaltságot jelent és havi 440 euró díjazással jár. (Összehasonlításképpen éttermi felszolgálással vagy gyermekfelügyelettel óránként 8-10 eurót lehet keresni, míg ez az önkéntes program 4,5 eurós „fizetéssel” jár.)

A nevelőtanárok, szociális munkások feladataival való megismerkedés sok fiatal számára a pályaválasztás új lehetőségeit nyitja meg. A programba leginkább munkanélküli fiatalokat vesznek fel. A közösségi munka egyben munkatapasztalatot is jelent a fiataloknak és így a munkaerőpiacon való könnyebb elhelyezkedésüket is segíti.

A programmal 2008-ban Párizs elnyerte a Nemzeti Közzolgáltatási Innovációs Díjat, a Territoria 2008-at. A programot finanszírozását a város saját költségvetéséből, a Társadalmi Összetartozásért Nemzeti Iroda támogatásával valósítja meg.

Fiatalok Tanácsa

A fiatalok társadalmi felelősségvállalását, a közösségi cselekvést és a politikai közösségi részvételt segíti elő a Fiatalok Tanácsának működése. kerületenként szerveződik, és nyitva áll minden 13-25 éves fiatal előtt. A fiatalok által a kerületi képviselő-testületek elé vitt témák többek között a környezeti, szolidaritás, kultúra, diszkrimináció elleni küzdelem közül kerülnek ki, de bármilyen témát fel tudnak karolni a fiatalok, ami őket érdekli. Egyben a fiatalok sokkal nyitottabb szemmel járnak a saját kerületükben, sokkal nyitottabbak lesznek a problémákra és a közös cselekvés szükségességére.

A Fiatalok Tanácsát, mint szervezetet minden kerületi önkormányzatnál egy önkormányzati alkalmazott segíti, animálja. Tehát a fiatalok önszerveződése nem magától értetődő folyamat, ahhoz minden esetben külső segítségre van szükség, ahhoz, hogy a demokrácia szabályait betartva, hatékonyan tudjanak dolgozni.

A Fiatalok Tanácsa hetente vagy kéthetente ülésezik, itt beszélnek meg az őket érdeklő legfontosabb témákat, illetve ekkor vitatják meg a képviselő-testületi tagokkal is az ötleteiket. A választott képviselőkkel való együttműködés azonban kétirányú, mert nem csak a saját ötleteiket viszik a választott képviselők elé, hanem a választott képviselők is kikérik a fiatalok véleményét az őket érintő kérdésekben. E mellett a fiatalok saját ötleteket, projekteket találhatnak ki, amelyek megvalósítására is lehetőség van. Ezek leginkább identitáserősítő, kulturális témájúak. A kerületi Fiatalok Tanácsai delegálnak tagokat a 80 fős párizsi Fiatalok Tanácsába, ami a 15-25 éveseknek van fenntartva. A Fiatalok Tanácsa szintén a városháza választott képviselőivel való kétirányú párbeszéd helye.

Egyéni támogatások rendszere

A párizsi önkormányzat a fenti közösségi támogatási formák, illetve szolgáltatások mellett egyéni pályázatok alapján is nyújt pénzbeli támogatást. A támogatás célja, hogy a fiatalok önállóságát, kezdeményezőképességét, az egyéniség, individuum kifejlődését elősegítse. Ezért talán kicsit meglepőnek is hangzik, hogy milyen típusú támogatásokat ad az önkormányzat. Négy kategóriában nyújt támogatást: 1) kalandozások 2) fiatal tehetségek 3) szolidaritás 4) szünidő.

A kalandozások kategóriában bármilyen kulturális, kulináris, környezetvédelemmel, társadalommal, sporttal kapcsolatos kalandot, nagyobb utazást támogat az önkormányzat. Ez lehet egy 3 hónapos kerékpártúra, vagy a régi Ottomán világ gasztronómiájának kutatása. Ami fontos, hogy egy meggyőző – és a fiatalok meggyőzőképességét is bemutató – projektleírást kell adniuk és egy bíráló bizottság előtt meg kell védeniük. Visszatérve pedig egy nyilvános, közösségi eseményt kell szervezniük: fotókiállítást, rajzot, mesét, élménybeszámolót kell tartaniuk a nagyobb közönség számára. Az elnyerhető összeg: 500-5000 EUR közötti.

A fiatal tehetségeknek 500-1500 EUR közötti összeg támogatást nyújt az önkormányzat. Leginkább zenészeknek és előadóművészeknek szól a támogatás, amellyel a művészetükhöz szükséges felszereléseket, ruhát, dekorációt vásárolhatják meg, vagy stúdiót bérelhetnek, a hirdetéseiket finanszírozhatják. Ennek a támogatásnak is az a feltétele, hogy a pályázók egy pályaművet adjanak le, és bizonyítsák rátermettségüket.

Amennyiben a fiatalok másoknak szeretnének segíteni és ehhez csak az anyagi forrás hiányzik, akkor ehhez is kérhetnek támogatást az önkormányzattól. Ennek összege szintén 500-1500 EUR közötti. Itt is a projekt kitalálása, a fiatalokat megmozgató pályázati rendszer az, ami figyelemreméltó: a sok pályázó belefektetett energiája, ahogy nekiindulnak a projekt megtervezésének már önmagában sokkal több előnnyel jár, mint a néhány győztesnek járó díj költsége. Ráadásul még valóban hasznos, mások számára nyújtott szolgáltatokat valósítanak meg a fiatalok.

A vakációzás támogatása sem kizárólag a szociálisan rászoruló fiatalok számára szól. Ez egyik pályázat esetében sem kitétel, de természetesen a fiatalok felhasználhatják a pályázati dossziéjukban. A támogatás itt is elég nagyvonalú 500-1500 EUR közötti összeg, és célja, hogy a fiatalok eljussanak olyan helyekre, ahová egyébként nem tudnának eljutni. A támogatás feltétele, hogy a vakáció leteltével élménybeszámolót tartsanak, fotókiállítást rendezzenek.

8.2.2. Más önkormányzatok gyakorlatai

Fiatalok az utrechti önkormányzatnál – foglalkoztatáspolitikai

A „Leerwerkbanen Stadswerken” nevű projekt célja, hogy hátrányos helyzetű fiatalokat iskolai érettségéhez, diplomához juttasson, és így jövőbeli munkalehetőségekhez segítse őket.

A projekt célcsoportja munkanélküli segélyen élő, diplomával vagy végzettséggel, szakmával nem rendelkező fiatalok motivációjának és kvázi munkakedvének felkeltése. A projekt célja, hogy 5 csoportban, csoportonként 10-10 főt foglalkoztasson 1 éven keresztül. Az 5 csoport a város különböző területein segít a közterületek, közterek rendben tartásában, megújításában. A fiatalok tehát egy éven keresztül közalkalmazottakká válnak, és ez alatt az idő alatt a formális képzésüket is elkezdhetik, a város pedig segít nekik jövőbeni elhelyezkedésükben.

A projekt egyik legfontosabb eleme, hogy a fiatalok mellett egy önkormányzati tisztségviselő, aki gyakorlattal, helyismerettel és kellő vezetői készséggel rendelkezik egy évig a csoporttal együtt dolgozik. Személyre szóló irányítást, segítséget nyújt a fiataloknak. Emellett heti 2 nap formális oktatásban is részt vesznek.

A fiatalok különböző feladatokat látnak el: parkokat, utcákat tartanak rendben, fákat ültetnek, biciklitárolókat szerelnek fel. Olyan önkormányzati projekteken is részt vesznek, ami villanszerelési és fémmegmunkálási feladatokat is tartalmaz. Vagyis a fiatalok különböző szakmákba nyerhetnek betekintést, próbálhatják ki magukat, és eldönthetik, hogy melyik az, amelyik a legkedvesebb számukra, melyikben szeretnének a jövőben dolgozni. Az első hat hónap alatt próbálhatják ki a különböző mesterségeket, és a második hat hónap alatt pedig az általuk kiválasztott szakmában dolgozhatnak.

www.utrecht.nl

Nürtingeni ipari műemlék, mint a fiatalok közösségi színtere

A projekt abból a kettős igényből fakadt, hogy a fiataloknak legyen egy közösségi színtere, helyszíne, ahol össze tudnak jönni, szórakozni, másrészt pedig a megóvandó ipari műemlék fonóműveknek is valami funkciót kellett találni.

Az önkormányzat nem egyedül, hanem több civil szervezettel együttműködve valósította meg a projektet, a műemlék felújítását és átalakítását. Ennek kézzel fogható haszna, hogy a valós igényeket

jobban ismerő civil szervezetek lettek a projekt elkészülte után a helyszín bérlői, vagyis egyúttal a felújítás biztos bérlőkre is talált.

A projekt központi része a „KulturKantine” családbarát ebédlő két bérelhető teremmel. A földszinten egy egy óvoda, illetve fa- és fémmegmunkáló műhelyek kaptak helyet. Az emeleten pedig művészeti stúdiók, kisebb konferenciatermek és egy gyermekek és fiatalok iskolán kívüli elfoglaltságaira szakosodott civil szervezet („Paritätisches Jugendwerk Baden-Württemberg”) kapott helyet. Az udvaron egy hatalmas játszótér van, ami közvetlenül kapcsolódik a közeli görkorcsolyapályához.

A „Freies Kinderhaus” fiatalok önkéntes munkáját koordináló civil szervezet bérelte ki és végezte a belső átalakításokat. A munkák legnagyobb részét is önkéntes alapon végezték. A belső átalakítási munkákban résztvevő fiatalok és tartós munkanélküliek egyben képzettséget is szereztek. Községi munkára ítélt fiatalok is résztvettek a felújítási munkákban.

A helyszín valódi közösségi találkozóhellyé vált a városban, ami egyaránt nyújt foglalkozásokat és programokat gyerekeknek, fiataloknak és felnőtteknek is. A projekt privát és kereskedelmi szponzorok támogatásával, valamint a regionális kormányzat és a Nemzeti Örökségvédelmi Hivatal együttműködésében valósult meg.

QUOTA youth project – Palermo

Palermóban hiányoztak a fiatalok és tinédzserek helyi szórakozásához a feltételek. Az unatkozásból pedig a környezettel szembeni érdektelenség, majd vandalizmus, anti-szociális viselkedés lett. Ezen a folyamaton kívánt változtatni az önkormányzat.

Az EU URBAN programja által finanszírozott projekt neve is önmagáért beszél: QUOTA (Quartiere: Unione, Orizzonti, Tentazione ed Arte) Ami magyarul így hangzik Lakókörnyezet: Együttműködés, látóhatár, kísértés és művészet. A projekt folyamán 10-17 éves fiatalok kaptak lehetőséget arra, hogy egy helyi civil szervezet által létrehozott programokon vegyenek részt. A programok a helyi fiatalok városhoz, városrészhez tartozását erősítették. Például a lakókörnyezet történelmét tanulmányozták, és a kinyert információ alapján egy amatőr színházi előadást hoztak létre a helyiek számára. A programok megerősítették a fiatalok kapcsolatát lakókörnyezetükhöz.

KICK – berlini bűnmegelőzési projekt

A berlini KICK projekt egy olyan preventív program, ami a fiatalok bűnelkövetők re-integrációját szolgálja. A berlini rendőrség és a Sportjugend (fiatalok sportja) közös projektje azoknak a fiataloknak ad

egy „második lehetőséget”, akik bűnelkövetés miatt a rendőrség látóterébe kerültek. A rendőrség bemutatja a fiataalt egy, a rendőrség keretein belül működő szociális munkásnak és sporttanárnak. A fiatalok érdeklődési körét, problémáit egy személyes interjú keretében ismerik meg. A sportág kiválasztásán kívül a KICK munkatársai megpróbálják azt is megtalálni, hogy mi lehet az alapvető problémája a fiataloknak és azok megoldásában is próbálnak segítséget nyújtani. Ha szükséges, más támogató szolgálatokhoz, segítségnyújtó szervezetekhez is elküldik a fiataalt. Segítenek neki az iskolai elvégzésében, munkát keresnek neki. Segítséget kapnak a házi feladatok elvégzésében. A KICK projektbe azonban nem kizárólag bűnelkövető fiatalok vesznek részt. Az integráció jegyében a program nyitott a térségben élő többi fiatal számára is, a fiatalok egynegyede kvázi-külsősként vesz részt a projektben.